TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Z KUŞAĞINDA YER ALAN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BOŞ ZAMANLARINDA SPORA YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

EMRE CANER YAPICI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SPOR YÖNETİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

DANIŞMAN
Doç. Dr. AYTEKİN ALPULLU

2021-İSTANBUL

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışması ile elde edilmemiş bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Emre Caner YAPICI

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde, değerli bilgilerini büyük bir özveriyle benimle paylaşan saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Aytekin ALPULLU'ya, araştırmama katkıda bulunan herkese, bugünlere gelmemde en büyük emeğe sahip olan sevgili aileme ve tabi ki her daim en büyük destekçim ve yüksek lisans yol arkadaşlarım Yusup MAMETKULYYEV, Onur Can DOLĞUN, Ömer Faruk ACUN ve öğretmen arkadaşım Betül KOR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Emre Caner YAPICI

İÇİNDEKİLER

BEYAN ..... **i**

TEŞEKKÜR ..... **ii**

İÇİNDEKİLER ..... **iii**

KISALTMALAR ..... **v**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **vii**

1. ÖZET **1**

2. SUMMARY **2**

3. GİRİŞ ve AMAÇ **3**

4. GENEL BİLGİLER **8**

4.1. SPOR KAVRAMI 8

4.1.1 Sporun Amacı 9

4.1.2. Sporun Faydaları 10

4.1.2.1. Sporun fiziksel faydaları 11

4.1.2.2. Sporun biyolojik faydaları 12

4.1.2.3. Sporun sosyolojik faydaları 12

4.1.2.4. Sporun psikolojik faydaları 13

4.1.2.5. Sporun zihinsel faydaları 13

4.1.3. Çocuk ve Spor 15

4.2. TUTUM KAVRAMI 17

4.3. KUŞAK ve Z KUŞAĞI 19

4.4. SPOR POLİTİKASI ve SPORA YÖNELİM 21

4.4.1. T.C. Anayasasında Spor 22

4.4.2. Spor Yönetimi ve Spora Yönelim 23

4.4.2.1. Spor Yöneticisi 24

4.4.2.2. Türkiye Spor Yönetimi Tarihindeki Kurumlar 24

4.4.2.3. Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (TİCİ) 26

4.4.2.4. Türk Spor Kurumu (TSK) 27

4.4.2.5. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü (BTGM) 29

4.4.2.6. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM) 31

4.4.2.7. Gençlik Spor Bakanlığı (GSB) ve Spor Genel Müdürlüğü (SGM) 33
4.4.3. Hükümet Programlarında Spora Yönelim..... 35
4.4.4. Kalkınma Planlarında Spora Yönelim 38
4.4.5. Milli Eğitim Şuralarında Spora Yönelik Alınan Kararlar 43
4.5. YABANCI ÜLKELERDE SPORA YÖNELİM..... 48
4.5.1. Avrupa Birliği Ülkelerinde Spora Yönelim 48
4.6. TÜRKİYE'DE SPOR TESİSLERİ ve SPORA YÖNELİM 50
5. GEREÇ ve YÖNTEM..... 52
5.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ 52
5.2. ARAŞTIRMANIN EVRENI 52
5.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ 53
5.4. ARAŞTIRMANIN KAPSAM ve SINIRLILIKLARI 54
5.5. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI 54
5.6. ARAŞTIRMANIN VERI TOPLAMA ve DEĞERLENDIRME ARAÇLARI .. 54
5.7. VERİLERİN TOPLANMASI..... 55
5.8. VERİLERİN ANALİZİ 55
6. BULGULAR..... 57
7.TARTIŞMA ve SONUÇ 70
8. KAYNAKLAR 81
EKLER..... 90

KISALTMALAR

ALES: Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Sınavı

Ark.: Arkadaşları

BTGM: Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü

Dr.: Doktor

GSB: Gençlik Spor Bakanlığı

GSGM: Gençlik Spor Genel Müdürlüğü

JASP: Jeffre's Amazing Statistic Programs

M.Ü: Marmara Üniversitesi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

N: Eleman Sayısı

Ort.: Ortalama

P: Olasılık, Anlamlılık Düzeyi

S.S: Standart Sapma

SGM: Spor Genel Müdürlüğü

SYTÖ: Spora Yönelik Tutum Ölçeği

t : Farklılık Test Sonucu

T.C: Türkiye Cumhuriyeti

TİCİ: Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı

TMOK: Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi

TSK: Türk Spor Kurumu

TTKB: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

Vb.: Ve Benzeri

VKİ: Vücut Kitle İndeksi

YY.: Yüzyıl

α : Alfa Cronbach Alpha Değeri (Geçerlilik ve Güvenirlik)

% : Yüzde

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Tablosu 57
Tablo 2. Spora Yönelik Tutum Ölçeği; Cinsiyet, Vücut Kitle İndeksi, Aile Gelir Düzeyi, Okul Sporlarına Katılım, Boş Zamanlarında Spor Yapma Durumu, Aile Bireylerinde Boş Zamanlarında Spor Yapma Durumu, Dershaneye Gitme Durumu Değişkenlerinin Kolmogorow-Smirnova Test Sonuçları..... 58
Tablo 3. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre Mann Whitney U testi Sonuçları 59
Tablo 4. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Vki'ne Göre Kruskall Wallis Testi Sonuçları 60
Tablo 5. Vücut Kitle İndeksinin Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarına Göre Farklılaşma Düzeylerinin Mann Whitney U Testi Sonuçları..... 61
Tablo 6. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Aile Gelir Düzeyine Göre Kruskall Wallis Testi Sonuçları 62
Tablo 7. Aile Gelir Düzeylerinin Spora İlgi Duyma Alt Boyutuna Göre Farklılaşma Düzeylerinin Mann Whitney U Testi Sonuçları..... 63
Tablo 8. Aile Gelir Düzeylerinin Sporla Yaşama Alt Boyutuna Göre Farklılaşma Düzeylerinin Mann Whitney U Testi Sonuçları..... 64
Tablo 9. Aile Gelir Düzeylerinin Aktif Spor Yapma Alt Boyutuna Göre Farklılaşma Düzeylerinin Mann Whitney U Testi Sonuçları..... 65
Tablo 10. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Okul Sporlarına Katılma Durumlarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları 66
Tablo 11. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Boş Zamanlarında Spor Yapma Durumlarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları 67
Tablo 12. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Ailede Boş Zamanlarında Spor Yapan kişi/kişiler Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları 68
Tablo 13. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Dershaneye gitme Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları 69
Tablo 14. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri . 69

1. ÖZET

Z kuşağında yer alan ortaokul öğrencilerinin boş zamanlarında spora yönelik tutumlarının incelenmesi

Öğrenci Adı: Emre Caner YAPICI

Danışman Adı: Doç. Dr. Aytekin ALPULLU

Amaç: Bu çalışmanın amacı; z kuşağında yer alan ortaokul öğrencilerinin spora yönelik tutumlarını, farklı değişkenler açısından incelemektir.

Gereç ve yöntem: Z kuşağında yer alan öğrencilere spora yönelik tutum ölçeği yüz yüze görüşme tekniğiyle uygulanmıştır. Kişisel bilgiler formunda yer alan değişkenlerin spora yönelik tutum ölçeği anket maddelerine göre aralarındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen veriler bilimsel genellemelerle sonuçlandırılmıştır Kişisel bilgiler formunda yer alan değişkenlere göre spora yönelik tutum ölçeğine öğrencilerin vermiş olduğu cevaplar JASP programı ile analiz edilmiş ve sonuçlar yorumlanmıştır.

Bulgular: Spora yönelik tutum ölçeğinin alt boyutlarında ortalama tutum puanları genel ortalamanın üzerinde tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkenine göre spora yönelik tutum incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. Vücut kitle indeksi ile spora yönelik tutum arasında ise spora ilgi duyma alt boyutu ve vki kategorileri arasında anlamlı bir farklılık yokken sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Boş zamanlarında aktif spor yapma, ailede düzenli spor yapan kişilerin olması, okul sporlarına katılmış olma değişkenleri ile spora yönelik tutum arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Dershaneye gitme durumu ile spora yönelik tutum arasında ise anlamlı bir farklılık yoktur.

Sonuç: Bu çalışma, z kuşağı öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının ortalamanın üzerinde bir değere sahip olduğunu tespit etmiştir.

Anahtar kelimeler: Tutum, Z Kuşağı, Boş Zaman, Spor

2. SUMMARY

Examining the attitudes of the secondary school students in the Z generation towards sports in their spare time.

Student Name: Emre Caner YAPICI

Name of Supervisor: Associate Professor Aytekin ALPULLU

Objective: The aim of this study; The aim is to examine the attitudes of middle school students in the z generation towards sports in terms of different variables.

Material and methods: The attitude scale towards sports was applied to the students in the Z generation by face-to-face interview technique. The relationship between the variables in the personal information form according to the questionnaire items of the attitude scale towards sports was examined. The data obtained were concluded with scientific generalizations. According to the variables in the personal information form, the students' answers to the attitude scale towards sports were analyzed with the JASP program and the results were interpreted.

Results:. The average attitude scores in the sub-dimensions of the attitude scale towards sports were above the general average. When the attitude towards sports is examined according to the gender variable, there is a statistically significant difference. While there is no significant difference between body mass index and attitude towards sports, there is a significant difference between the sub-dimensions of being interested in sports and the body weight categories, while there is a significant difference between the sub-dimensions of living with sports and doing active sports. A significant difference was found between the variables of doing active sports in their spare time, having regular sportspeople in the family, participating in school sports and attitudes towards sports. There is no significant difference between the state of going to the private course and the attitude towards sports.

Conclusion: This study determined that Z generation students' attitudes towards sports have a value above the average.

Keywords: Attitude, Generation Z, Leisure, Sports

3. GİRİŞ ve AMAÇ

Toplumların çağdaşlaşması ve gelişmesi için kültürel ve fiziksel spor etkinliklerinde aktif olarak yer almak önemlidir. Sonuç olarak ortaya çıkan durumlada bireylerin fiziksel ve sosyal etkinliklerde yer alması, kişilik özelliklerini de geliştirmede etkili olur. Bu doğrultuda okullarda verilen eğitimin önemli bir parlatıcısı olarak görülen beden eğitimi ve sportif faaliyetlerin kişilere sağlaması gereken en önemli konunun bizim de çalışmamızda yer alan spora yönelik olumlu tutumların geliştirilmesi olduğu söylenebilir. Araştırmamızın örneklem grubunun yer aldığı eğitim kurumlarında spora yönelik olumlu tutumun geliştirilmesine başlanılabilir (Balyan ve Balyan, 2012). Milli Eğitim Bakanlığı okul içi beden eğitimi ve spor dersleri, spora düzenli katılmada ve sporu sağlık açısından bir yaşam tarzı haline getirme de önemli bir rol oynar (Cristodoulidis ve ark., 2001). Spor Pedagogu H. Neusel'e göre; fiziksel etkinlikler, serbest vakitleri etkin kullanma, rahatlama, kendini iyi hissetme ya da mücadele türleriyle organize edilen çeşitli şekillerde fiziksel etkinlikleri barındıran bir fiildir (Talimciler, 2010).

Oyun, hoş zaman geçirme, zihinsel rahatlama aracı olarak tarih sahnesine çıkan spor yaşadığımız çağda, siyasetten maliyeye, sanayiden günlük hayata, ırkçılıktan milli birliğe, dünya barışından yardımlaşmaya, propogandadan tanıtıma, serbest zamanı doğru kullanmadan uzmanlaşmanın getirdiği iş bölümüne, özetle bireyselleşme, toplum ve toplumlar arası açıdan çok çeşitli ve önemli etkileri olan sosyal bir kurumdur. Bedensel, kurallı fiziksel etkinlikler, insanın doğası gereği mücadele etmek zorunda kaldığı ortamı, bu ortamda kullanmak zorunda kaldığı aletler ve kendi öz becerilerini, boş zamanların artmasıyla şiddet olmadan kabul edilebilir bir şekilde kullandığı becerilerini, hoş zaman geçirme, oyun ve oynama ile değerlendirdiği bir süreçtir. (Fişek, 1980). Egzersiz yapma ihtiyacı canlının genlerinde olan temel bir noktadır. Modern yaşam tarzı, teknolojik aletler ve buna bağlı olarak insanların yaşam stillerindeki değişiklikler toplumda var olan insanları pasif bir yaşam tarzına yönlendirmiştir. İlk var olduğu günden olgunlaştığı güne kadar insanlar, sağlık yönünden iyi olma halini devam ettirebilmesi için hareketli bir yaşam tarzını benimsemelidirler. Buna ilaveten spor, çağdaş toplumlarda hem önemli bir

fırsat görülmüş hem de toplumu idare etmenin bir aracı olarak kullanılmıştır. Bu yüzden devletin spor politikalarında yer alan önemli bir konu olmuştur (Baskonuş, 2020). İnsanoğlu, tarih sahnesine çıktığından beri hayatta kalma hedefiyle doğal yaşamın gereği yürüme, koşma, sıçrama, atma, yüzme vb. fiziksel eylemleri yapmışlardır. İlerleyen zaman ile birlikte avcı-toplayıcı toplumlar, sanayi toplumuna dönüşmüş, sanayi toplumları da günümüzün modern toplumlarına dönüşmüşlerdir. Değişen ve gelişen teknoloji ile birlikte insanlar daha fazla boş zamana sahip olmuşlardır. Günümüzde insanlar boş zamanlarını çeşitli şekillerde değerlendirmektedirler.

Spor, insanların hem izleyici hem de aktif uygulayıcı olarak katıldıkları en önemli uğraşlardan biri olmuştur. Ülkeler, vatandaşlarının sağlıklarını korumak için spora katılımlarını teşvik etmiş bu yönde spor politikaları oluşturmuşlar hatta insanların spora ilgi duymaları, sporla yaşamaları ve spora aktif katılmaları için birçok kurum ve kuruluşu meydana getirmişler ve bu kurum ve kuruluşları yasalar ile desteklemişlerdir. Özellikle okullarda beden eğitimi ve spor dersleri ile temel seviyeden başlamak üzere vatandaşlarında spor kültürünü geliştirmeyi amaçlamışlardır. Günümüzde beden eğitimi ve spor, gelişen ve değişen kuşağa zihinsel, psikolojik ve sosyolojik açıdan gelişmelerine katkı sağlayan bir alan olarak onaylanmaktadır. Beden eğitimi ve spor, akademik etkinliklerin tamamlayıcı bir unsuru olması nedeniyle öğrencilerin bedensel etkinlikler aracılığıyla psikomotor, zihinsel ve sosyal alanda gelişimine, toplumsal hayat şartları içerisinde sporu bir yaşam stili haline getirmesine, okul dışı boş zamanlarını sanatsal, kültürel ve sportif aktivitelerle değerlendirilmesine katkıda bulunur (Meb, 2021).

Tutum, bireyin özüne ya da çevresindeki objelere, toplumu ilgilendiren konularda, deneyimlerine, yaşadıklarına veya duygularına dayanarak düzenlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki eylemidir (İnceoğlu, 2011). Alport (1935)'a göre tutum, "yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün obje ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik etkiye sahip duygusal ve zihinsel hazırlık durumudur" (Çöllü ve Öztürk, 2015). Tutumlar, bireyi olağan gelişen bir psikolojik duruma periyodik tepki vermeye yönelten duygusal olarak kalıplaşmış eylemlerdir. Tutumlar: bilişsel, duyuşsal ve tepkisel düzeyde aralarında karşılıklı bileşenler meydana

getirecek şekilde yerleşir ve normal olmayan tepkisel eylemler. Tutumlar varsayımsal yapılar olduğundan düz bir bakış açısıyla görülemezler, farklı bakış açılarıyla görülebilirler (Singh RKC, 2013).

Bedensel, bilişsel ve sosyal yönden olgunlaşma döneminde yer alan 8. Sınıf öğrencilerinin sağlıklı ve zinde olmaları, sporu bir yaşam tarzı haline getirmeleriyle ilgili bir durumdur. Bu yaş grubunda yer alan genç bireyleri istenmeyen alışkanlıklardan korumak için günlük yaşamlarında mutlaka spor önemli bir yerde olmalıdır (Baskonuş, 2020). Sporsal faaliyetler içerisinde bulunan kişilerde sosyal bir kişilik oluşur. Ortaya konan sporsal faaliyetler, yeni bir sosyal çevrede yeni insanlar tanıma, yaşanılan çevrenin örf ve adetlerine, kültürüne göre gelişmenin olmasını sağlar ayrıca çevreyle daha barışık ve sosyal insanlar yetişir (Kazanoğlu, 2019). Spora yönelik olumlu tutum oluşturan bireylerin günlük hayatlarında, işte, evde daha ılımlı bireyler olduğu ve problemlerini daha kolay çözdükleri görülmektedir. İnsanların özel hayatlarında da daha mutlu olduğu görülmektedir (Yaşartürk ve ark., 2019).

Kuşak ya da nesil; Türk dil kurumu tarafından, hemen hemen aynı dönemlerde dünyaya gelmiş, aynı dönemin imkânlarıyla bununla birlikte aynı problemleri, ortak kaderi paylaşmış, benzer sorumluluklara sahip bireylerin topluluğu ya da hemen hemen aynı dönemde yaşamış yirmi beş otuz yıllık yaş kümelerini oluşturan kişilerin topluluğu, çağı, nesli, jenerasyonu olarak tanımlanmaktadır (https://sozluk.gov.tr/, Erişim tarihi: 10 Mart 2021). Aynı nesil içerisinde yer alan bireyler, aynı kültüre aitmiş gibi yaygın özellikler gösterir. Yaşama karşı bakış açıları, beklentileri, belli başlı olaylara karşı gösterilen tepkiler örtüşür. Kültürler arası yabancılaşma kuşaklar içinde geçerlidir. Kuşaklar da bir önceki ya da sonraki nesili, başka bir kültüre aitmişçesine garipserler. Kişilerin ortaya koyduğu davranışlar ile çok rahat bir şekilde ait olduğu kuşak fark edilebilir (Arslan ve Polat, 2016). 2000 yılından sonra doğanların yer aldığı kuşağa z kuşağı adı verilmektedir. Bu kuşak tamamen bilgisayar ile yönetilen bir dönemde yaşadıklarından dolayı bilgisayar ve teknolojileriyle bir arada yaşamaktadırlar. Bunun bir sonucu olarak bu nesilin üyeleri; kuşak I, internet kuşağı, gelecek nesil gibi terimlerle adlandırılmaktadır (Aydın ve Başol, 2014).

Özellikle son yıllarda kitleleri spora yönlendirmek hedefiyle dünyanın her yerinde spor ile yaşam, keyifli yaşam, spor ve yaşam, herkes için spor vb. spora yönlendirme araçları ile halk sağlığı ve sağlıklı yaşam kuralları oluşturulup kitleler, spora ve hareketli yaşama alıştırılmaya çalışılmaktadır (Demir, 2020).

Bu araştırmanın ana amacı z kuşağında yer alan ortaokul öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının değerlendirilmesidir. Araştırmanın veri toplama süreci tamamlandıktan sonra, bu verilerin genel tarama modellerinden ilişkisel tarama desenine dayalı olarak analizi yapılacaktır. Bu şekilde z kuşağında yer alan ortaokul öğrencilerinin spora yönelik tutumları, farklı demografik özelliklere göre korelasyonları belirlenecektir.

Spor ve/veya beden eğitimi hakkında tutum araştırmaları incelendiğinde Türkiye'de 49 makale ve bildiri, 46 lisansüstü tez toplam 95 çalışmaya rastlanmıştır. Bu araştırmalardan 17'si ise üniversite öğrencilerinin spora ve beden eğitimine yönelik tutumlarından oluşmaktadır. Üniversite öğrencilerinin sadece spora yönelik tutumlarını inceleyen araştırmaların sayısı ise yalnızca 12'dir. Araştırmaların çok büyük bir çoğunluğu ilk, orta ve lise öğrencilerini kapsamakta ve bu öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine karşı tutumlarını araştırmaktadır (Kalfa, 2019). Literatürde beden eğitimi ve spor dersine ve spora yönelik tutumu inceleyen bazı çalışmalar; Aktaş ve Mirzeoğlu, (2009), Alemdağ ve Öncü, (2014), Alp ve Süngü, (2016), Çelik ve Pulur, (2011), Demir, (2020), Keskin ve Küçükkılıç, (2015), Geri, (2013), Kangalgil ve ark., (2006), Başkonuş, (2020), Göksel, ve ark., (2017), Kalfa, (2019), Kazanoğlu, (2019), Singh RKC, (2013), Varol ve ark., (2017), Göksel ve Caz, (2016) olarak sıralanmaktadır. Beden eğitimi ve spora yönelik çeşitli tutum araştırmalarının literatürde yer aldığını söyleyebiliriz.

Bu araştırmanın sonucunda z kuşağında yer alan ortaokul öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının ne yönde olduğu tespit edilecek ve bu doğrultuda özellikle teknoloji çağında doğup büyüyen z kuşağının spora katılımını, spora ilgi duymasını ve sporla yaşamasını sağlayabilmek için politika üreticilerinin ve ülkemizin yönetiminde bulunan kişilerin eksik ve yanlış uygulamaları görmesini sağlayıp gerekli önlemleri ve uygulamaları ortaya koymalarına yardımcı olacaktır. Literatürü incelediğimizde spora ve beden eğitimine yönelik pek çok tutum araştırmasına rastlamaktayız. Sporun yönünü

ülkemizde spor politikaları belirlemektedir. Belge ve dokümanlara baktığımızda cumhuriyet tarihi boyunca ülkenin spor politikasını iyileştirmek için birçok karar alındığını ve uygulama yapıldığını tespit etmekteyiz. Bu kapsamda çalışmamız, bugüne kadar uygulanmış ve uygulanmakta olan spor politikalarının bugünkü z kuşağı olarak adlandırılan neslin spora yönelik tutumlarını nasıl etkilediğini de tespit edilebileceği umulmaktadır.

4. GENEL BİLGİLER

Çalışmanın genel bilgiler bölümü; spor kavramı, sporun faydaları, çocuk ve spor, tutum kavramı, kuşak ve z kuşağı, spor politikaları, Türkiye'de spor yönetim tarihi, hükümet programlarında, kalkınma planlarında, Milli Eğitim şuralarında spor, yabancı ülkelerde spor ve Türkiye'de spor tesisleri bölümlerinden oluşmaktadır.

4.1. SPOR KAVRAMI

Erkal'a göre spor, "katılanlar açısından maç kazanmak niyetiyle fiziksel, düşünsel ve estetik bir eylem, izleyenler açısından çok fazla heyecan duygusu oluşturan bir durum, spor bilimi ve psikoloji ile gelişen ve değişen, süreklilik arz eden bir durumdur (Zorba, 2006). Desport, disport kelimelerinden ortaya çıkarılmış olan spor kavramı, en kısa sözlük tanımıyla, oyun, oyalanma, yaptığı işten keyif alma ve dinlenme manalarına gelir (Fişek, 1985).

Hem fiziksel hem de psikolojik faydaları olan spor, toplumsal bir harekettir.. Sosyal yapılanmanın en basit ham maddesini sosyal yapılar meydana getirir. Spor, bu sosyal yapılardan en derini olup günümüzde kitleleri peşinden koşturan etkin bir role sahiptir (Çavuşoğlu, 2019).

Ulu önder Atatürk: "Açık ve kat'i olarak söyleyeyim ki, sporda başarılı olabilmek için, her türlü yardımdan ziyade, bütün milletçe sporun özelliği ve değerinin anlaşılmış olması ve ona kalpten muhabbet ve onu vatani bir vazife saymak lazımdır" İfadeleriyle spora ilginin önemine vurgu yapmıştır (Atabeyoğlu, 1981). Herkes için spor faaliyetleri arasındaki ayrım, elit spor, şov sporu, serbest zaman etkinlikleri, zinde yaşam, engelliler için spor, resmi ve resmi olmayan spor olarak sınıflandırılmaktadır (Filiz , 2002).

Beden eğitimi ve spor kavramını, bireyleri hem psikolojik hem zihinsel hem de bedensel olgunlaştıran, geliştiren, vücudun dirençli olmasını sağlayan jimnastik, oyun ve

spor faaliyetlerini içine alan bir bilimdir (Açak, 2006). Spor; önceden tanımlanmış kurallar içerisinde icra edilen bedensel beceri ve yeteneklerin ortaya konulduğu müsabakalarda, bazı yönleri ile günlük uğraşlara bazı yönleriyle de oyuna benzeyen toplumsal hayatımızın bir örneğidir (Talimciler, 2010). Tüm bu tanımlamalardan sonra spor, geniş bir perspektifte değerlendirildiğinde sporun hem kitle sporu hem de performans sporu bağlamında değerlendirildiğini bireyleri sosyal, kültürel, fiziksel, zihinsel ve psikolojik anlamda iyi olma haline ulaştırdığını söyleyebiliriz. Çocukların spor ile olan ilişkisi de gelişimleri açısından büyük önem taşımaktadır. Spor, genellikle bireysel olarak veya takım olarak rekabet edilen oynanan organize edilen bir oyundur. Spora katılım çocuklar arasında çok popülerdir (Eime, 2013).

4.1.1 Sporun Amacı

Çağdaş bir bakış açısıyla sporun temel amacı, milli gücü ve iradeyi geliştirmektir. Spor, insanın özgüven kazanması, ekip çalışması, yardımlaşma, etik değerlerin yerleşmesinde fiziksel, sosyal ve psikolojik sağlığın istikrarında ve gelişmesinde birçok amaca hizmet eden bir araçtır (Keten, 1974). Sporun hedefi, halkın değerleri ve sağlığı için hazırlanmalıdır. Bedenen yapılan tüm spor dallarına ve aktivitelere kişinin katılmasını, aynı zamanda kişinin sosyalleşmesini, fiziksel ve zihinsel olarak uygun bir şekilde gelişimini amaçlar (Hiçyılmaz, 1984).

Spor, bireysel düzeyde sulh için kullanılabilmekte, bireyin topluma, kümeye ve başka bireylere uyumunu sağlamayı amaçlayan doğrudan ve dolaylı etki biçimleri yer almaktadır. Sporun çocuk ve ergen üzerinde sosyalleştirici etkisi spor için doğrudan bir amaç olarak benimsenebilmektedir. Çocuk, arkadaş toplulukları arasında oyun oynamakta ve bu şekilde yeni kültürler öğrenmektedir. Ergenlerde ise toplum kurallarını öğretmek amaçlı spora katılımın amaçlandığı belirtilebilir (Fişek, 1980).

Spor, maddi, etkileşimsel ve yaşam tarzı yönünden gelişmenin ana teması olan insanın fiziksel ve psikolojik sağlığını oluşturmak, kişilik ve karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak, deneyim kazandırarak topluma uyumu kolaylaştırmak, bireyler ve

hatta milletlerarası yardımlaşma, iletişim kurma, barışı sağlamak, bireyin hayata karşı motivasyonunu artırmak, belli kurallara göre mücadele etme, rekabet etme, heyecan duyma ve yarışma da üstün gelmek amacıyla yapılan faaliyetlerdir (Yetim, 2000).

Spor, kitleleri yani toplumun geniş bir kesimini bedensel ve ruhsal sağlık yönünden spora katmayı amaçladığı gibi yarışma ve rekabeti içeren performans sporunda kazanmak amacıyla da icra edilmektedir. Spor yönetimi ve politikası, spora aktif katılımı, sporla yaşamayı, spora yaşamın bir parçası olarak hayatın içinde yer bulmayı amaçlamaktadır. Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin amaçları ve kazandırdıklarını barındıran duygusal, zihinsel, fiziksel ve etkileşimsel gelişim hedeflerine okullar içerisinde yer alan beden eğitimi ve spor okul içi ve okul dışı sportif etkinlikler ile erişilmeye çalışılır (Yanık ve Çamlıyer, 2015).

4.1.2. Sporun Faydaları

Sporun faydalarını çeşitli kaynaklar çeşitli şekillerde sınıflandırmışlardır. Genel olarak sporun bireye faydalarını fiziksel, biyolojik, psikolojik ve sosyolojik olarak inceleyebiliriz. Spor, her birey için çok önemli bir olay olmakla birlikte disiplinli, organize edilmiş, bireyselleştirilmiş sportif faaliyetler, bireyin sağlığı için çok önemli görülmektedir.

Spor faaliyetlere katılım, hem beden hem de psikolojik, bilişsel ve sosyal gelişim açısından oldukça faydalıdır (Arabacı, 2017). Kanada da yapılan bir araştırmada spora katılanların %97'si spora katılımın rahatlamaya ve eğlenmeye faydası olduğunu belirtmişlerdir. 15-19 yaş arasındaki çocukların ise sağlık ve fiziksel uygunluğu sporun faydası olarak gördüğü belirlenmiştir. Spora katılımcılar, fiziksel ve mental sağlık yönünden spora katılmayanlara göre pozitif yönde katkı sağladığı belirlenmiştir (Heritage, 2013). Spora katılım, bireyin fiziksel yeterlilik, vücut imajı ve kendini olumlu algılaması gibi öz benliğini geliştiren faydaları da bulunmaktadır (Richman ve Shaffer, 2000).

Türk eğitim sisteminin bireye sağladığı faydalar arasında kişinin yeteneklerini, ortaya çıkmamış becerilerini keşfederek bireyin olgunlaşmasına olanak sağlamaktır. Bireylerin; fiziksel, zihinsel, psikolojik ve sosyolojik açıdan yetiştirmek için spor, faydalanılabilecek en çağdaş eğitim yöntemlerinden biridir (Erkal, Güven ve Ayan, 1998). Beden eğitimi ve sporun amaçları ve faydalarına odaklandığımızda bunları 4 gruba ayırabiliriz. Bunlar; fiziksel fayda, biyolojik fayda, zihinsel fayda ve sosyal fayda olarak sınıflandırılabilir (Yetim, 2006). Kitleleri meydana getiren bireylerin, sağlık ve mutluluğunun bir sonucu değil, aracı olan spor faaliyetleri, kişi üzerinde çok önemli etkiler bırakmaktadır (Keten, 1974).

4.1.2.1. Sporun fiziksel faydaları

Bireyin kuvvet ile beraber gücünü oluşturan çeştli fizylojik öğelerin, olgunlaşmasına olanak sağlayan vücut duruşumuzun estetiğini koruyan ve geliştiren çok önemli bir etkinlik fiziksel hareketliliktir. Hareket eden insanın etkinliğini sağlayan en önemli yapı kaslardır. Kasların, kemiklerin gelişmesini sağlayan spor faaliyetleri önemli bir fiziksel fayda sağlamaktadır. Spor, gelişmiş kas, tendon, iskelet ve eklem oluşumu sağlar (Açak, 2006).

Bireylerin kas, eklem, iskelet ve bağ vb. fiziksel unsurlarının gelişimine katkı sağlayan en önemli etken spordur. Spor yapan bireyler, fiziksel olarak güçlü olur ki bu da bireyin günlük hayatın tüm alanında daha katılımcı olmasını sağlar. Spor faaliyetlerine katılımın faydaları, bireyin fiziksel olarak etkinliğinin artmasını ve sağlıklı bir yapı kazanmasını ifade eder. Psikomotor becerilerin gelişmesine de yine spor faaliyetlerine düzenli katılım önemli katkılar sağlar (Yetim, 2006).

Spor bireyin fiziksel uygunluk, zindelik, kaslar arası uyum, denge, güç elde etmesini sağlar (Keten, 1974).

4.1.2.2. Sporun biyolojik faydaları

Hareketlerimizin temelini oluşturan kasların yapısındaki özelliklerdir. Spor kas yapısını ve işlevini geliştirmede büyük fayda sağlar. Spor, kalp-dolaşım sisteminin düzenlenmesinde ve gelişmesinde de önemli rol oynar. Spor yapan insanların kalbi bir dakikada daha az atım ile daha fazla kan pompalayarak daha az yorulmaya karşılık daha fazla verim sağlar. Spor, dakikada alınan solunum miktarı ve bununla paralel olarak oksijen kapasitesini artırmada faydalar sağlar bunlara ilaveten sinir sisteminin gelişmesinde, cinsellik ve üremede, hücre yenilenmesinde ve daha birçok konuda faydaları özellikle spor fizyologları tarafından ölçümlerle kanıtlanmıştır (Açak, 2006). Spor organizmanın, sistemlerini oluşturan organların çalışma uyumunu, kapasitesini ve fiziksel uygunluğunu (Keten, 1974).

4.1.2.3. Sporun sosyolojik faydaları

Kişilerin, özellikle araştırmamızın örneklemini oluşturan grubun, spora aktif olarak yani sporu yapan bireyler olarak spor okullarında, okullarda, spor kulüplerinde ya da arkadaş çevresine katılması ya da pasif olarak bir spor dalının seyircisi, yöneticisi şeklinde katılması hem katılanlara hem de aktivitenin geçtiği sosyal ortama önemli faydalar sağlar. Bireyin spor yapması, spor faaliyetlerinin içerisinde olması ile sosyalleşmesi ve çevre edinmesi arasında güçlü bir ilişki vardır. sporu uzmanlık olarak maddi kazanç sağlayan kişilerin hem gelirlerinde hemde toplum içerisinde bulundukları seviyede bir yükselme meydana gelir. Bir izleyici olarak sporun içerisinde yer alırsa toplumda kendini ifade etme ırsatı elde ettiği gibi bir gruba bağlanmış olma yönünden de kişiye katkı sağlar. (Açak, 2006).

Spor etkinliklerine doğrudan ya da dolaylı atılım, kişinin bireysel ilişkilerini ve çevresini geliştirir, karakter özellikleri kazanmasına yardımcı olur ve iyi bir sporcu, diğer bireylerle ortak faaliyetleri gerçekleştirme ve seyir zevkine ulaşma yönünden gelişim sağlar. (Yetim, 2006).

Spora aktif katılım, bireylerde var olan suç işleme potansiyelini sporun içerisinde yer alan rekabet ve kurallara uymayı sağlama ile meşru bir zemine çeker ve toplumsal kurallara uymayı öğretir. Ayrıca sporda başarılı olmak için gerekli nitelikleri elde etmek için toplumun benimsemediği kötü alışkanlıklardan da kaçınmayı benimsetir. Toplumsal değerler spor yoluyla daha kolay bir şekilde öğrenilir (Chen ve ark., 2010).

4.1.2.4. Sporun psikolojik faydaları

Sporu hobi olarak ya da meslek olarak yapan bireyler, günlük yaşam veya hayatın getirmiş olduğu birçok sıkıntı ve stresten arınabilir. Özgüven kazanma, ruhsal dayanıklılık, karar vermede daha çabuk olma gibi kazanımlar kazandırmada fayda sağlar (Açak, 2006). Her spor faaliyeti toplum bilimi açısından bakıldığında bir tecrübedir. Bu etkinliklerde pasif veya aktif olarak yer alan kişiler; şiddet, stres, saldırganlık, öfke vb. duygularını kontrol etmeyi öğrenir. Spor ya da oyun etkinliklerine katılmak bireyde hayatın getirdiği çeşitli stres durumlarını engellemeyi, baskının gerilimin azaltılmasını sağlar (Erkal, Güven, ve Ayan, 1998).

Spor ile kişiler, kaybettiğinde kaybetmeyi hazmetme, galip geldiğinde galibiyeti hazmetme, ekip ile çalışma becerisi kazanma, takım bilincini kazanma, iş disiplini, yeni kültürler öğrenme, sebat etme, sabır vb. psikolojik beceriler de meydana getirir (Yetim, 2006).

Spor faaliyetlerine aktif veya pasif katılım bireyde yarışmacı bir psikolojinin gelişmesine, ekip ruhunun oluşmasına, öz disiplin gelişimi olan bir karaktere sahip olmaya, özgüven, sabır, azim vb. niteliklerin kazanılmasını sağlamaktadır (Keten, 1974).

4.1.2.5. Sporun zihinsel faydaları

Beden eğitimi ve spor etkinlikleri eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak beden eğitimi sırasında öğrenilen merkezi sinir sistemi ve kaslar arasındaki bağlantının, uyumun otomatikleşmesini gerektirir. Yapılan etkinliklerdeki karmaşık zihinsel bağı çözme

zorunluluğu kişinin zihinsel gelişimine de olumlu katkı sağlar. Oyun kurallarının, spor dalına özgü tekniklerin, hareket evrelerinin, sporun gerektirdiği oyun şablon ve taktiklerinin öğrenilmesi, duruma özgü davranma bireyin zihinsel gelişim yönünde bir fayda sağlamasına da olanak sağlar (Erkal ve ark., 1998).

Sporun zihinsel gelişimsel yönüyle ilgili faydalarından bahsedecek olursak spor faaliyetleri içerisinde yer alan kurallar, teknikler, taktikler ve bunların öğrenilmesi ardından tekrar kullanılmak üzere saklanması, ani gelişen durumlara karşı anlık kararların alınıp uygulanması vb. işlevler bireyin bilişsel olarak gelişmesine katkı sağlar (Yetim, 2006). Spor dallarının gerektirdiği pozisyon bilgisi ve oyunu okuma, karar verme ve anında tepki verme becerilerinin gelişmesini sağlar (Keten, 1974).

Sporun birey üzerinde fiziksel, sosyolojik, ekonomik açıdan faydalarını kısaca ifade edecek olursak;

- Bireylerin günlük hayatlarında daha enerjik ve verimli olmalarını, aynı zamanda bedensel zihinsel ve ruhsal açıdan iyi olmalarına olanak sağlar.
- Kişinin çevre koşullarına uyum sağlamasını, ortaya çıkabilecek rahatsızlıklara karşı bağışıklık sisteminin daha güçlü savaşabilmesini sağlar.
- Uluslararası veya ulusal spor organizyonlarına katılım yolu ile kültürler arası etkileşimi sağlar ve bu kültürlere karşı daha duyarlı bir toplum oluşturmaya olanak sağlar.
- Toplumu oluşturan bireylerin boş zamanlarını daha etkin kullanmasını ve daha etkin kullanılan boş zamanların kişinin hayattan aldığı keyifi artırmasını ve eğlenmesini sağlar.
- Spor faaliyetlerine katılım yoluyla kazanma ve kaybetmeyi öğrenmeyi sağlar.
- Sebat etmeyi, azimle çalışmayı, kendine güveni, diğer insanlara saygıyı ve sevgiyi öğretir.
- Takım çalışması ile başarmayı, iş yapabilmeyi öğretir.
- Bireylerin yaratıcılık ve hayal gücü özelliklerini geliştirir.

- İş disiplini, sorumluluk duygusu kazandırır ve işi başarabilme kapasitesinin artırılmasını sağlar (Yetim, 2006).

4.1.3. Çocuk ve Spor

İnsan hayatında önemli ve değerli bir dönem olan çocukluk dönemi, özel olarak üzerine düşülmesi ve programlanması gereken bir dönem olması ve sporun artık bir bilisel olgu olarak kabul edilmesi 18. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Yeni yetişen bireylerin bu özel çağda yaşamlarının sağlıklı ve kaliteli bir şekilde idame ettirmesi için oluşturulacak olan spor faaliyetleri özenli bir şekilde planlanmalıdır. Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin hem sağlık açısından hem de kişilerin toplumsal huzurunu sağlaması açısında bir çok faydasının olduğu herkes tarafından kabul edilmesi ile birlikte çocukların ve gençlerin bedensel etkinliklere yönelmesi, spor yapması daha fazla dikkat çekmeye başlamıştır (Mengütay, 2006).

Günümüzde anne ve babaların çocuklarının spora katılımına yönelik davranışlarında olumlu yönde bir gelişme vardır. Ailelerin çocuklarını spora yönlendirmelerinin nedeni, spora katılımın çocukların psikolojik, bedensel ve toplumsal değerler kazandığını düşünmesidir. Örneğin spor yapan çocukların ailelerine çocukların spora katılımlarıyla ilgili düşünceleri sorulduğunda aileler, bireysel ve toplumsal değerlerin gelişimi amacıyla olduğunu belirtmektedirler (Şahin ve Koruç, 2015).

Spor biliminde son zamanlarda yapılan araştırmalar sonucunda gençlerin ve çocukların spor ile sosyal beceri kazandığı, kendini daha iyi ifade edebildiği ve karakter gelişimine katkı sağladığı ortaya çıkmıştır. Son zamanlarda yapılan araştırmalar çocukların spora katılımının sosyalleşmeleri yönünde büyük bir fayda sağladığını ortaya koymaktadır. Çocukların ve gençlerin spora katılımı, takım çalışmasını ve disiplini geliştirir, araştırmalara bakıldığında çocuklar üzerinde birçok katkısının olduğu görülmektedir. Çocukların ve gençlerin spor yapması hem bedensel hem psikolojik hem de sosyal becerilerin gelişmesine olanak sağlar (Donnelly ve Coakley, 2007). Çocuklarda fiziksel ve sportif faaliyetlerin etkisi, kemikler ve kaslar arasında iyi bilinir. Alışılmış

fiziksel aktivite uzun dönemde yetişkinlikte kardiovasküler sistem üzerinde hastalığa karşı önlem olur, bugün obezite ve kilolu olmaya karşı çocukluktan itibaren düzenli spor yapmak önemli görülür (Altavilla ve ark., 2015).

Çağımız teknoloji kullanımına bağlı olarak daha az hareket etmeye odaklanmaktadır. Özellikle z kuşağı olarak adlandırılan grubun teknolojiyle bağı son derece yoğundur ki bu durum bu grubun hareketsiz bir yaşam tarzı benimsemesine zemin hazırlamıştır. Beden eğitimi ve spor çocukların ve gençlerin, günümüzde bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimleri için artık zorunlu bir etkilik halini almıştır. Etkin ve hareketli bir yaşam tarzı, oluşabilecek hastalıklara karşı bağışıklık sistemini geliştirebileceği gibi aşırı şişmanlık riskine karşıda etkin bir önlem olarak elimizde bir güç olarak yer almaktadır. (Çelik ve Şahin, 2013).

Beden eğitimi ve spor her yaştan bireyin, çocuk, genç, yaşlı önemli faydalar elde edebileceği günümüz yaşam koşullarından dolayı ortaya çıkan hareketsiz ve riskli yaşam tarzını değiştirmeyi gerektiren en önemli silahtır. Çocukların ve gençlerin sosyalleşmesini yeni deneyimler kazanmasını her etkinlikte yeni şeyler öğrenmesini sağlayan aynı zamanda fiziksel olarak kasları, kemikleri, bağları ve tendonları güçlendiren, psikolojik açıdan daha sabırlı ve azimli bireyler ortaya çıkaran bir etkinlik olması yanında çocukluk döneminde alışkanlık kazanıldığı taktirde yaşlılık döneminde bireyin daha güçlü ve sağlıklı olmasını sağlayan vazgeçilmez bir etkinliktir. (Baltacı, 2008).

Profesyonel bir şekilde tasarlanmış spor etkinliklerine aktif olarak katılmak gençlerin ve çocukların üzerinde çok önemli faydaları vardır. Bilinçsiz rastgele oluşturulan spor ve oyun etkinlikleri çeşitli riskler meydana getirse de özellikle okullarda uzman beden eğitimi öğretmenleri eşliğinde yapılan beden eğitimi ve spor faaliyetleri çocukların fiziksel, bilişsel, ruhsal ve sosyal gelişimlerine olumlu katkı sağladığı yadsınamaz bir gerçektir (Özdoğru, 2018).

Spora aktif katılan bireylerde özgüven eksikliği yaşama, bazı duygusal engelleri aşma vb. durumlarda olumlu bir gelişim sağlanır. Spora katılan çocuk, başarılı olduğunda ya da akranlarından, öğretmenlerinden, ailesinden olumlu geri bildirim aldığında kendine

olan özgüveninde bir artış meydana gelir. Spora teşvik etmek ayrıca çocukların gizil yeteneklerini ortaya çıkararak erken yaşta bu yeteneğin işlenmesine de olanak sağlar (Alpaslan, 2012). İnsan, doğuştan gelen güdüler ile hareket ihtiyacı içerisinde fiziksel etkinlik yapmayı ister. Doğal bir ihtiyaç gibi kabul edilmesi gereken bu durum karşılanmaz ise çeşitli sorunlar meydana çıkabilir. Temel hareket becerilerini geliştiren çocuklar, hayatının ileriki safhalarında içerisinde yer alacağı spor aktivitelerinde ihtiyaç duyacağı becerileri daha kolay öğrenir bu da oyun, spor dans gibi aktivitelere daha kolay katılmasına olanak sağlar (Özyürek ve ark., 2015).

Görüldüğü üzere birçok çalışmada çocukların spora katılımı, sporla yaşaması ve sporu benimsemesi önemli görülmüştür. Çocukların fiziksel, zihinsel, sosyal ve psikolojik gelişimi için spora katılımlarına dikkat çekilmiştir. Günümüzde teknolojik gelişmelerle birlikte insanların doğal bir ihtiyacı olan hareket, sınırlanmıştır. Çocuklar hareketsiz bir yaşam tarzını benimsedikleri için çeşitli sağlık riskleriyle karşı karşıya kalmıştır. Ülkeler oluşturdukları spor politikaları ile özellikle sporun alışkanlık olarak yaşamın içerisinde yer alması yönünde birçok karar almıştır. Okullarda beden eğitimi ve spor faaliyetleriyle çocukların spora katılımı sağlanmaya çalışılmıştır. Bu eylemlerin ne kadar başarı sağladığı ise yapılacak çeşitli bilimsel araştırmalarla ortaya konmalıdır.

4.2. TUTUM KAVRAMI

Tutum, deneyim ve yaşantılar neticesinde oluşan, ilgili olan her olay ve materyale yönelik bireyin eylemleri üzerinde güçlü bir etkileme ya da yönlendirici bir güce sahip, bilişsel ve duyuşsal hazırlık durumudur (Keskin ve Küçükkılıç, 2015).

Tutum, kişinin bir nesne, birey ya da durumla ilişki kurma anında davranışa geçme öncesindeki duruş, ortaya koyduğu tavır, başka bir deyişle fiile hazırlanma ya da hazır durma halidir (İnceoğlu, 2011). Spora yönelik tutumdan bahsettiğimiz de ise kişilerin, toplumların özellikle çocukluktan itibaren yaşadıkları spor deneyimi, tecrübeleri

neticesinde hayatların ilerleyen safhalarında oluşturdukları tutumları anlayabiliriz. İşte spora yönelik bu tutumun ne yönde olduğu oluşan bu tutumun hangi etkiler altında oluştuğu özellikle önemlidir. Spor ya da spora katılıma ilişkin bireylerde ve toplumda oluşan kanı ya da tutum da, yaşam tarzı, eğitim ve hayata bakış açısı gibi unsurlarla şekillenebilmektedir. Sporun bedensel, zihinsel, ruhsal ve sosyal faydalarının doğru billinmesi spora yönelik tutumların olumlu gelişmesine yardımcı olur (Yücel ve ark., 2016).

Tutum, bireyin hislerini ve fikirlerini oluşturan gizil bir durumdur. Bu açıdan baktığımızda tutumların kişilerin fiilleri hakkında bir sonuç edinmede çok önemli bir rolü olduğunu söyleyebiliriz (Baskonuş, 2020). Tutumlar, pozitiften negatife çeşitli seviyelerde olabilir. Okullarda verilen her ders gibi beden eğitimi ve spor dersi de öğrenciler tarafından sevilebilir ya da sevilmeyebilir. Öğrencilerin bu tutumu dersi veren öğretmenin motivasyonunu doğrudan etkiler (Çelik ve Pulur, 2011).

İnsanlar doğdukları andan itibaren belli düşünce ve davranış kalıplarına sahip olarak dünyaya adım atmazlar. Tutumlar, deneyimler neticesinde elde edilen kazanımlardır. Bazı tutumlar da insanların kendi tecrübeleri dışında gözlemlenerek elde edilir (Güllü ve Güçlü, 2009). Basit anlamda tutum, İnsanın fiil ve davranışlarına yön veren zihinsel bir süreç ve duygusal bir önyargıdır (Gökdağ ve ark., 2019).

Yapılan sportif aktivite sayesinde yeni arkadaşlıklar kazanma ve sahip olunan örf ve adetlere göre davranış gelişmesi sağlanır ayrıca daha saygılı ve daha aktif kişiler yetişir (Kazanoğlu, 2019).

Spora yönelik olumlu tutuma sahip olan insanların özel hayatlarında, iş hayatlarında, okul hayatlarında da daha mutlu olduğu görülmektedir (Yaşartürk ve ark., 2019).

Birçok tüketici boş zaman etkinliklerine büyük önem verir. Tutum ile ilgili araştırma yapan bilim adamları tutumun önemini şu şekilde ifade eder; tutum, sosyal algı üzerinde önemli bir etkiye sahip olan istikrarlı, esnek bir eğilim ve davranıştır. Bu etkiler sporda kolaylıkla gözlemlenir ve spor, performansın insanların üzerinde güçlü bir

duygusal tepkime uyandırarak kişilerde çeşitli tutumlar meydana getirdiği önemli bir olaydır (Pritchard ve Funk, 2008).

Tutum, öğrenilmiş bir davranış olarak tanımlanabilir bu doğrultuda insanlar, belirli bir şeye karşı olumlu ya da olumsuz bir şekilde devamlı bir şekilde davranış sergileyebilir (Kim ve Ross, 2015). Bedensel aktiviteler ve spora yönelik eğitim programı, doğrudan ve dolaylı olarak spora yönelik olumlu tutum sergilenmesini amaçlamalıdır (Bendikova ve Dobay, 2017).

4.3. KUŞAK ve Z KUŞAĞI

Kuşak ya da diğer bir adıyla nesil, felsefe bilimleri sözlüğünde; yaklaşık olarak aynı yıllarda doğmuş, aynı çağın şartlarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, kaderleri paylaşmış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu olarak ifade edilirken, toplum bilimleri sözlüğünde ise yaklaşık olarak 25-30 yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler öbeği, göbek, nesil, batın, jenerasyon şeklinde tanımlanmaktadır (https://sozluk.gov.tr/ Erişim tarihi: 20 Mart 2021). Aynı kuşağın içinde yer alan insanlar, aynı kültüre mensupmuş gibi ortak özellikler gösterir.

Hayata bakış açıları, beklentileri, belirli durumlara karşı verdikleri tepkiler benzerdir. Kültürler arası yabancılaşma yine kuşaklar için de geçerlidir. Kuşaklar da diğer kuşakları, yabancı ve farklı bir kültüre aitmişcesine garipserler. Bireylerin davranışlarına bakılarak çok rahat bir şekilde ait olduğu kuşak fark edilebilir (Arslan ve Polat, 2016).

2000 yılından sonra doğanların yer aldığı kuşağa z kuşağı adı verilmektedir. Bu kuşak tamamen teknolojik bir çağda doğduklarından teknoloji ile iç içe yaşamaktadırlar. Bu nedenle bu kuşağın üyelerine kuşak I, internet kuşağı, next generation adları verilmektedir. Bir diğer adları ise instant online (Her daim çevrimiçi) kuşağıdır (Aydın ve Başol, 2014).

Ülkemizde z kuşağında yer alan öğrencilerin son tahlilde yaklaşık 10 milyon kadar olduğu bilinmektedir (Altunbay ve Bıçak, 2018).

Teknoloji çağının insanları olarak bilinen z kuşağının birçok işi eş zamanlı olarak yapabildikleri görülmektedir (Taş ve ark., 2017).

Z kuşağının özelliklerini şu şekilde yapabiliriz;

- Milenyumda dünyaya gelmişlerdir yani 2000 ve sonrası doğan nesil.
- Onlar internetin olmadığı bir dönemde yaşamamışlar tam aksine internetin içine doğmuşlardır.
- Internet ve sosyal ağları yoğun olarak kullanırlar.
- Küresel etkileşim, akıllı olma, farklı kültürlere karşı saygılı olma özellikleri arasındadır.
- Iletişim için interneti etkin olarak tercih ederler.
- Bilgi üreticisi ve sağlayıcısı konumundadırlar.
- Çok iyi teknoloji kullanma becerilerine sahiptirler.
- Binlerce online temas sağlayabilir.
- Onlar sadece bir yere bağlı değillerdir.
- Onlar farklı şekillerde eğlenceli arkadaşlıklar kurabilir (Csobanka, 2016).

Z kuşağı, 1995 sonrası ve hala dünyaya gelen dijital teknoloji ve dijital iş dünyası ile yüksek oranda ilişkili olan grup olarak ifade edilmektedir (Cilliers, 2017).

Bugünün genç sporcuları z kuşağını temsil etmektedir. Bu kuşağı temsil eden nesil ABD nüfusunun %26 sını Dünya nüfusunun %27 sini temsil etmektedir (Gould ve Nalepa, 2019).

Z kuşağı olarak adlandırılan nesil birçok araştırmacının da ifade ettiği gibi internet ve dijital cihazların her alanda yer kapladığı teknolojik bir çağ içerisinde yer almaktadır. Teknolojinin birçok avantajı olduğu gibi dezavantajları da hayatı olumsuz etkilemektedir. Özellikle bu kuşağın teknolojiyle olan ilişkisi günlük yaşamda daha fazla hareketsiz kalınmasına sebep olmaktadır. Işte bu noktada z kuşağının spora yönelik tutumu da olumsuz etkilenmektedir. Spor ve harekete yönelik oluşturulan her politika bu grubun spora yönelik tutumları üzerinde belirli bir etki yaratmaktadır. Bu yönden bakıldığında

dijital cihazlar ile bu grubun ilişkisi avantaja çevrilebilir. Bu avantajı kullanabilmek için bu neslin özellikleri iyi bilinmeli ve ona göre önlemler alınmalıdır.

Birden fazla konu ile ilgilenmeleri nedeniyle bu kuşak el, göz koordinasyonu gerektiren işlerde başarılı olduğu gözlenmektedir (Çetin ve Karalar, 2016).

Z kuşağı birçok özelliğiyle önceki nesillerden ayrılmakta ve kendine has özellikleri ile ön plana çıkmaktadır. Bu özelliklerinden dolayı her yönetici, z kuşağının özelliklerine göre politikalar belirlemelidir.

4.4. SPOR POLİTİKASI ve SPORA YÖNELIM

Spor politikasının anlam ve öneminden bahsedilmesi gerekirse, sporun ülkeyi yöneten iktidar tarafından ne ifade ettiği ve iktidarın spora bakış açısı, spor prensipleri ve amaçları, bu amaçlara nasıl ve hangi yöntemlerle ulaştığı, temel bilgi, bina, teçhizat ve spora yönelik eğitim anlayışı, beden eğitimi ve spor dersi, milli ve milletlerarası seviyede sporu nasıl gördüğü ve nasıl görmek istediği, sporun yönetimsel yapısı ve ortaya koyduğu düşünce yapısı akla gelmektedir (Yetim, 2006).

Türkiye'de toplumun spora yönelimini sağlayacak olan temel etken spor politikalarıdır. Spor politikaları; hükümetin programları, kalkınma planları, anayasa ve yasalar, milli eğitim uygulamaları ile ele alınmalıdır. Çalışmanın bu bölümünde sporun icra edilmesinde önemli bir yere sahip olan spor yönetimi kavramı içerisinde Türkiye'de spor yönetimi tarihine ve özellikle toplumda yaşayan insanların spora yönelik eğilimlerine etki ettikleri uygulamaları yönünden Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı, Türk Spor Kurumu, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, Gençlik Spor Genel Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Spor Genel Müdürlüğü incelenecektir. Türkiye'de halkın spor yapma istek ve imkanlarını doğrudan etkileyen spor politikaları, kalkınma planları, hükümet planları ve Spor şuraları spora katılım, aktif spor yapma, spora ilgi duyma yönünden ortaya konulacaktır. Bu konulardan hareketle spora yönelik tutum arasındaki ilişki incelenecektir.

4.4.1. T.C. Anayasasında Spor

Türkiye Cumhuriyeti var olduğundan bugünkü tarihe kadar 1924, 1961 ve 1982 Anayasası olmak üzere üç anayasa oluşturmuştur. 1924 ve 1961 Anayasalarında sporla ilgili herhangi bir karar, eylem planı bulunmamaktadır. Spor ilk defa 1982 Anayasası'nda yer almıştır (Doğar, 1997).

Üçışık (1990), toplumu oluşturan insanların, güçlü, sağlığı yerinde, hayattan keyif alan ve özgüvenli olması hayatı için önemli görülmüştür. Bu durumun sağlanması ve korunması düzenli beden eğitimi ve spor faaliyetleri ile mümkündür. Beden eğitimi ve spor aktivitelerinin, halkın sağlığını sağlamak yönünden en etkin araç olduğu, hem uygulayıcı hem de izleyici olarak katılım sağlanmasının da ayrıca bir avantaj oluşturduğu belirlenmiştir. Tabiki de insanların spora ilgisinin olması, spor aktivitelerine katılması ve sporla yaşaması için boş zamana ihtiyacı vardır.

Boş zaman; Vakitin iyi planlanması ve değerlendirilmesi gereken vakitin, insanların arzuları ve istekleri doğrultusunda oynayabilmek, dinlenebilmek, eğlenebilmek veya kendini geliştirebilmek için özgürce kullanabileceği bir zaman dilimi olarak ifade eder (Alpullu ve Yılgın, 2019). Günümüzde insanlar, hobi amaçlı olarak birçok spor branşına katılmakta ve birçok spor organizasyonuna seyirci olarak izlemektedir. Spor turizmi en çok talep edilen turizm türlerinden biridir. Özellikle sınırların ortadan kalkması ile uygun planlama yapılarak hemen herkes spor turizmi organizasyonlarına aktif olarak veya izleyici olarak katılabilmektedir (Alpullu ve Ak, 2018).

Devlet, vatandaşının kendisine vakit ayıracağı boş zamanları sağlamalıdır ve çeşitli imkanlar sunmalıdır. Bu sebepledir ki sporun devlet eliyle yaygınlaştırılması ve teşvik edilmesi önemle ifade edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin yürürlükte olan 1982 Anayasası'nın 58. Ve 59. Maddelerinde sporla ilgili iki hedef belirlenmiştir.

Anayasanın 58. Maddesinde gençliğin korunması ifadesi altında Türkiye Cumhuriyetinin yetişmekte olan ve yetişmiş gençlerinin alkol düşkünlüğü, uyuşturucu

madde kullanımı, suç işleme ve suça bulaşma ve bunun gibi kötü alışkanlıklardan uzak durması ayrıca eğitimsizlikten korunması için gerekli tedbirlerin alınması gerektiği, sporun geliştirilmesi hedefi ile de ülkenin tüm insanlarının fiziksel ve psikolojik iyi olma halini sağlayacak önlemler almak ve beden eğitimi ve sporu tüm topluma yaymak, teşvik etmek ve başarılı sporcuları ödüllendirme görevlerini hedef olarak vermiştir.

4.4.2. Spor Yönetimi ve Spora Yönelim

Yönetim; planlama, örgütleme, önderlik etme ve kurumun elindeki imkanları sevk ve idare etme yoluyla kurumun amaçları doğrultusunda ulaşmayı ifade etmektedir (Krootee ve Bucher, 1992). Bir toplumda düzen ve disiplin olmasının en önemli unsurları yetişmiş yöneticilerdir. Spor yöneticileri de spor faaliyetlerinin düzenli bir şekilde sevk ve idaresinde önemlidirler. Spor yöneticisi, spor işleri ve etkinliklerinin yönetilmesinde a'dan z' ye görev alan, bu iş ve işlemlerin ifasında görev alan kişilerdir (Cankalp, 2005).

Spor yönetimi, sporsal iş ve işlemleri, daha önce planlanan amaçlara erişmek üzere, var olan insan ve araç-gereç kaynaklarını bu amaçlar doğrultusunda en işlevsel şekilde kullanılmasına imkan sağlamaktır (Donuk, 2005). Yönetim, spor yöneticisi ve spor yönetimi kavramlarından da anlaşılacağı gibi bir toplumda yaşayan insanların spora ilgi duyması, sporla yaşaması ve spora aktif katılması doğrudan önceden planlanmış bir politika, elindeki araç-gereç, tesis ve insan kaynağını doğru yönlendirmeyle ilişkilidir. Aksi taktirde bu önceden planlanmış hedeflere ulaşmak mümkün olmayacaktır. Artık ülkeler spor gerekli midir tartışmasını bırakarak spor faaliyetlerinin çeşidini artırmaya ve bu faaliyetlere katılan insanların sayılarını çoğaltmaya çalışmaktadırlar (Doğar, 1997). Ülkenin spor yönetim politikası, ülkede spor yapan sayısını ve spor faaliyetlerinin çeşidini doğrudan etkilemektedir.

Spor yönetimi, nispeten genç bir akademik disiplin olarak kabul edilir fakat spor yönetimiyle ilgili birçok gelişme büyümeye devam eder. Akademik programlardaki büyümenin ana nedeni şudur ki spor yönetim alanında ortaya çıkan değerin geliştirilmesi

nasıl yönetildiği ile ilgilidir (Lussıer ve Kimball, 2020). Spor yönetimi kavramı, spor yönetiminin genel görünüşü içerisinde yönetici ile sporcu, spor kurumu ile sporcu, spor kurumları ile vatandaşlar arasındaki iş ve işlemlerin düzgün bir şekilde devam etmesini sağlayan araç olarak tanımlanabilir (İmamoğlu, 1992). Spor yönetimi; kendisini ortaya çıkaran olayların, ortaya çıkış ve işlevsel durumlarını ve bu işlevlerin en iyi biçimde sevk ve idaresini sağlamak için yönetim tekniklerini ve bilgisini sağlamaya çalışan birimdir (Öksüz, 2018).

Spor yönetim bilimleri, uzun yıllardan beri gelişmeye devam etmektedir fakat akademik olarak ülkemizde yerini hala tam olarak bulamamıştır buna rağmen önemi gün geçtikçe alan-yazında kabul görmektedir (Türkmen ve Eroğlu , 2018). Türkiye'nin spor yönetim tarihi detaylı bir şekilde araştırılması gereken olayları barındıran bir süreçtir. Çünkü 1895-1964 zaman aralığında ülkemiz, dünyanın her tarafında denenmiş spor yönetim usullerini denemiş, 1964 sonrasında da sosyalist olmayan ülkelerin alışılmış devlet spor yönetimi modelini yerleştirmiştir (Eren ve ark., 2016).

4.4.2.1. Spor Yöneticisi

Bir spor organizasyonunun düzenlenmesinde spor yöneticisinin yapması gereken işler; programın her aşamasında görev yapan kişilerin işlerini uyumlu bir şekilde yapmasını sağlamak, aynı hedefe yöneltmek, sevk ve idareyi etkin bir şekilde sağlayarak hedefe yöneltmektir (Sunay, 1998). Spor yöneticileri, günümüz yönetim süreçlerinde kullanılan tüm çağdaş teknikleri bilen, sporun ana özelliklerini kavramsal olarak kavramış, bulunduğu kurumun amaçları doğrultusunda yönetiminde bulunan personelin sevk ve idaresini sağlayan, uyumunu sağlayan uygun ve yönetim sağlayan kişilerdir (Bayter ve Alaca, 2014).

4.4.2.2. Türkiye Spor Yönetimi Tarihindeki Kurumlar

Cumhuriyet dönemi Türkiye spor yönetim yapısını dolayısıyla halkın spor yapma olanaklarını sağlayan ve sporun sevk aynı zamanda idaresinden sorumlu kurumlara

baktığımız zaman TİCİ (Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı), Türkiye Cumhuriyeti'nde ilk gönüllü birliğin olduğunu görüyoruz. 1922-1936 yılları arasında kısıtlı da olsa çeşitli branşlarda hem kitle hem de performans sporu açısından toplumun spora yönelmesini hedef edindiğini görüyoruz.

TİCİ' den sonra Türkiye'de ilk kez devlet eliyle sporun sevk ve idaresi TSK (Türk Spor Kurumu) 1936-1938 yılları arasında gerçekleştirilmeye çalışılmış fakat dönemin siyasi iktidar partisi CHP'nin bir kolu olarak siyasallaşmaya başlayan TSK, kapatılmış yerine 1938 yılında BTGM (Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü) kurulmuştur.

1986 yılına kadar Türkiye'de sporun yönetiminde söz sahibi olan BTGM, 1986 yılında yerini GSGM' ne bırakmıştır. Günümüzde Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi ile şekil değiştiren kurum, gençlik spor bakanlığı ve spor genel müdürlüğü olarak Türk spor politikasını oluşturmaya ve icra etmeye çalışmaktadır.

Yapılacak çalışmanın kavramsal kısmında toplumun her katmanında spora yönelik eğilime etki eden spor politikalarını ve bununla bağlantılı olarak sporun kitlesel olarak yayılmasında etkili olan devlet kurumlarına da tarihsel perspektif içerisinde değineceğiz.

Spor araştırmacıları Türkiye'de spor teşkilatlanmasının gelişimini dört ayrı döneme ayırmaktadır. Birinci dönem 1922-1936 yılları arasında gerçekleşmiştir ve bu dönemde Türkiye'nin milletler arası sahneye ilk kez çıkmış özelliklerini tümüyle gönüllülüğe dayalı spor teşkilatlanmaları tarafından oluşturulmuştur. 1936-1938 yılları arasını kapsayan ikinci devre, iktidarda bulunan tek fırkanın tamamıyla yönettiği, dolaylı olarak biçimlendirdiği yarı-resmi bir örgüt olan Türk spor kurumuyla ilişkilendirilir. Üçüncü devre ise 1939-1945 dönemini kapsamaktadır ve bir taraftan sporda devlet yönetiminin baskın olmasıyla yani BTGM' nin faaliyete geçmesiyle diğer taraftan tamamen antidemokratik bir uygulama olan tüm toplumun spora mecbur katılımını ön gören bir durum ortaya çıkmıştır. 1946'dan bugüne kadar uzanan devrede ise normale dönüş yani savunma sporlarının revaçtan kaybolmasıyla ve 1969 yılında resmi spor hiyerarşisinin günümüzdeki en yüksek noktası olan Gençlik ve Spor Bakanlığının kurulmasıyla nitelenir.

4.4.2.3. Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (TİCİ)

Dernekler kanununa göre; 22.05.1921'de resmi olarak faaliyete geçen ve etkin olarak 02.01.1924'de kuruluşunu tamamlayan TİCİ'nin hedefi, Türkiye'de beden eğitimi ve sporun teknik özellikler çerçevesinde yapılmasına çaba göstermek, beden eğitimi ve sporu yurt içinde ve yurt dışında temsil etmektir. TİCİ'nin görevleri ise kitle sporunu geliştirmek ve yaymak, her yaş kategorisinde ulusal yarışmalar düzenleyerek Türkiye birinciliklerini belirlemek, antrenman rekorlarını tescil etmek, beden eğitimi ve sporun gelişmesi ve halkın spora yönelimini artırmak için tesis, araç-gereç ve malzeme temin etmek, beden eğitimi ve spor antrenörleri yetiştirmek, olimpiyatlara katılacak sporcuları tespit etmek, uluslararası turnuvalarda ülkenin temsil edilmesini sağlamaktır (Doğar, 1997). Görüldüğü üzere spor faaliyetlerine toplumun yönelmesini sağlamaya yönelik çalışmalar cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren başlamıştır. 1922 TİCİ tüzüğüne göre spor federasyonları oluşturmasına yetkisi yoktur ki bu nedenle geniş kitlelere hitap edebilecek farklı branşların gelişimini gerçekleştirememekteydi fakat 24 ağustos 1924'te toplanan TİCİ yönetim kurulunda; futbol, atletik spor dalları (atletizm, bisiklet, eskrim, tenis, yüzme, atıcılık ve binicilik) ve güreş, halter, boks spor dallarıyla ilgili federasyonlar kurmak amacıyla encümenler oluşturulduğu görülmüştür (Fişek, 1980). Özellikle sporun sadece futboldan ibaret olduğu görüşüne yönelik bu hamle tam olarak başarıya ulaşmasa da ortaya konulan irade ileriki yıllar için sporun tüm toplum nezdinde ilgiyle takip edilmesi ve icra edilmesinin önünü açtığını söyleyebiliriz.

TİCİ, spor tarihimizde yıllar içerisinde sporu yönetmek için oluşturulmuş kurumların yaptığı gibi kulüplerarası anlaşmazlıklar ile hedeflerini gerçekleştiremeyecek duruma gelmiş hem spor kulüplerini hem de Türk Sporunu olumsuz etkilemiştir. 1930'lu yılların zorlukları da göz önünde bulundurularak spor kulüplerinin kendi kendilerini yönetemeyeceği düşüncesi kabul görmüş TİCİ'nin yönetimine el koyma düşüncesi belirmiştir (Batmaz ve ark., 2017).

1936 yılında 1922 yılından beri çoklu spor dallarını organize eden Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı (TİCİ) feshedilmiş yerine devletin sporu yönetmede bir aracı olacak olan

Türk Spor Kurumu kurulmuştur. Devlet tarafından sporun yönetilmesi, spor etkinliklerinin daha geniş kitleler tarafından yapılmasına spor dallarının geliştirilmesine yol açmıştır (Canşen, 2015).

4.4.2.4. Türk Spor Kurumu (TSK)

Devletin sporun yönetilmesini kendi himayesine almasıyla beraber 1936 yılında Türk Spor Kurumu kurulmuştur. TSK döneminde halkın spora yönelmesiyle ilgili çalışmalar yapılmış halk, spora yönlendirilmiştir. 1936-1938 yılları arasında 31 farklı yerde tesis yapımı için 415 bin lira harcanmıştır. Aslında bu kurum bir parti-devlet idaresinden başka bir şey değildir (Keten, 1974). 13-18 Şubat 1936 tarihlerinde Ankara'da toplanan sekizince genel kongresinde Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın adını "Türk Spor Kurumu" olarak değiştirmesiyle oluşan, aynı kurultayın son gün kararıyla Cumhuriyet Halk Partisinin örgütüne bağlanan, merkezi Ankara'da bulunan tüzel bir kişiliktir (Fişek, 1998).

TSK'nın amaçları "Türkiye'de sporun milli ve bilimsel temellere göre yayılmasına ve yükselmesine çalışıp Türk sporculuğunu yurt içinde ve dışında temsil etmek" olarak ifade edilmiştir (Fişek, 1998). Cumhuriyet döneminin ilk yıllarının ve futbol dışında çeşitli olimpik spor dallarının yönetiminde yer alarak bu spor dallarının kitle sporu olarak benimsenmesine hizmet eden 1922 tarihinde kurulan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı, 1936 yılında feshedilirken yerine Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk partisi CHP'nin Türkiye'ye davet ettiği Alman spor adamı Carl diem tarafından tasarlanan modele uygun olarak Cumhuriyet Halk Partisine bağlı Türk Spor Kurumu kurulmuştur (Karakullukçu, 2008). Türk Spor Kurumu, tüzüğün oluşturulup faaliyete geçmesi aşamasında hiçbir bakanlıkla ilişkili değildir ve kendi kararlarını alabilmektedir, seçimle göreve gelen bölümleri bulunmaktadır. Kendi bütçesine sahip özerk bir kuruluş olması sebebiyle TSK, yönetimin teşkil edilmesi bakımından yerinden yönetim esası üzerine kurulmuştur (Turkay ve Aydın, 2017). Türkiye'de sporun milli ve ilmi kurallara göre genişlemesini ve gelişmesine olanak sağlayan TSK, Türkiye spor kurumunu ulusal ve uluslararası platformlarda tanıtmak

amacını da taşımaktadır. TSK'nın 1936 yılında kuruluş tüzüğünde hedef ve sorumlulukları arasında aşağıdaki maddeler yer almaktadır:

- TSK, Türk yenilik ve devrimlerini kendi hedeflerine ulaşmak için bir rehber olarak görür,
- TSK'nın tüm birimleri ve birimlerinde görev yapan personeli, görev bilinci içerisinde birbirlerine güçlü bağlarla bağlıdırlar,
- TSK sporcuları her yerde ve her şartta ülkenin yüksek menfaatlerine göre hareket edeceklerini unutmamalıdırlar,
- TSK; sahtekârlığın, vatan hainliğinin en büyük düşmanıdır.

TSK'nın sorumluluğunu ise aşağıda şekilde ifade edebiliriz:

- Türkiye'de kitle sporunun gelişmesi için gerekli ortamı sağlamak ve gerekli uzman eğitmeni yetiştirmek,
- Sporun tüm ülke vatandaşlarına yayılması için spor kulüplerinin kurulmasını desteklemek, spor okullarının açılmasını sağlamak,
- Sporun bilimsel olarak araştırılması için spor yayınlarının yapılmasını teşvik etmek,
- Türkiye'de sporcuların ulusal ve uluslararası müsabakalara katılımını sağlamak,
- Sporun kitle sporu olarak gelişmesi için okullarda beden eğitimi ve spor faaliyetlerini desteklemek (Yücel ve ark., 2016).

Görüldüğü üzere Türk sporunu yöneten kurumlar sporun kitlelere yayılması ve yönelmelerini sağlamak için amaçlar belirlemişlerdir. TSK, faaliyetlerini sporu öncelikli olarak tüm yurttaşlara yaymak hedefini benimsemiş bu doğrultuda CHP parti örgütünün bir yan kuruluşu özelliğinde bulunan halkevlerini yine sporun yayılması için kullanmıştır fakat ülke genelinde yapılan müsabakalar ve spor organizasyonları parti çalışmaları olarak algılanmaya başlanmış sonucunda bu durumun verdiği rahatsızlık üzerine TSK kapatılmıştır (Fişek, 1980).

4.4.2.5. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü (BTGM)

Önceki bölümlerde belirtildiği gibi TİCİ ve TSK Türk sporunun idaresini sağlamak için çaba harcamıştır. Fakat ortaya çıkan bazı siyasi, toplumsal ve yapısal problemler devletin Türk sporunu yönetmesinin doğru bir davranış olacağını göstermiştir (Serarslan, 2006). Kurulduğunda başbakanlığın yönetimi ve idaresi altında iken 29.05.1942 tarihli ve 4235 numaralı kanun ile Milli Eğitim Bakanlığına, 06.05.1960 tarih ve 7474 sayılı kanunu ile tekrar başbakanlık yönetimi altına alınmıştır. Daha sonra 03.11.1969 tarihinde Gençlik ve Spor Bakanlığının kurulması üzerine 06.02.1970 ve 3/707 numaralı Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlanmıştır (Keten, 1974).

3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu ile Türkiye'de sporun yönetimi yeni bir şekil almış ve tüm milli ve milletlerarası spor organizasyonlarında Türkiye'yi temsil etmek için Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü kurulmuştur (Yücel ve ark., 2016). Sporun geniş kitlelere yayılması ve geliştirilmesini amaçlayan spor kurumları, yapı ve işleyiş bakımından BTGM'ye göre daha etkisiz kalmıştır fakat BTGM, kâğıt üzerinde de olsa en uç ilçelere kadar ulaşan bir yapıya sahip olduğu görülmektedir (Özsoy ve ark., 2014).

BTGM' nin görev tanımı aşağıdaki gibi belirtilmiştir: Türk vatandaşlarının fiziksel ve ruhsal açıdan becerilerinin milli ve yenilikçi hedeflere göre geliştirilmesini sağlayıcı oyun, jimnastik ve spor faaliyetlerini sevk ve idare etmekle görevlidir (T.C. Resmi Gazete, 21 Mayıs 1986, Sayı: 3289).

BTGM kuruluşunda 1938-1948 yılları arasında sporu bir eğitim aracı olarak görmüş fakat çeşitli nedenlere dayanarak daha sonra seyir sporunu düzenleyen bir kuruluş haline gelmiştir (Keten, 1974). Bu dönemde vatandaşların spora yönelmesine yönelik kanunlarda çıkarılmıştır. Bu kanunların gerekçesi olarak özellikle vatandaşların sağlığını korumak yetişen gençlerin yurt savunmasına hazırlanması için bedenen ve ruhen gelişmiş olmasını sağlamak gibi gerekçeler belirtilmiş bu bağlamda sporu eğitim, sağlık ve kültür gibi bir devlet hizmeti, yurt savunması gibi bir yurttaşlık ödevi saymasının doğal uzantısı olarak, 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanunu, "beden terbiyesini 45 yaşına kadar bütün

yurttaşlara yaymak üzere bütün bu yaşa kadar olanların her gün belirli zamanlarda bir spor uzmanının kontrolünde beden eğitimi ve spor yapmaları sorumluluğu ve zorunluluğu yani kısaca spor zorunluluğu devlet eliyle oluşturulmuştur (T.C. Resmi Gazete, 21 Mayıs 1986, Sayı: 3289).

Diğer yandan yine vatandaşların topyekün spor yapmasını sağlamak için çalışan sayısı 500'ü geçen işletmelerin bünyesindeki çalışanlara spor yaptırmak için tesis bulundurması ayrıca spor yaptırmak için Antrenör çalıştırması yine BTGM kanununda yer almıştır (T.C. Resmi Gazete, 21 Mayıs 1986, Sayı: 3289). Dönemin şartları gereği yapılan bu uygulamalar her ne kadar sporu kitlelere yayma amacına da hizmet etmiş olsa da toplum nezdinde rağbet görmemesi gelişmeler ile birlikte antidemokratik uygulamalar olarak kabul edilmesi gibi çeşitli sebeplerden dolayı uygulanmasından vazgeçilmiştir (Fişek, 1980).

Tüm yurttaşların, kendi hür iradesiyle dilediği gibi spor ve fiziki etkinlik yapabilmesine olanak sağlayan, bu aktiviteleri yapabileceği serbest zamanlara sahip olan ekonomik koşulları da yaratan devlet, tam olarak "herkes için spor" kavramını etkinleştiren bir devlet olur. Fakat BTGM döneminde yapılan uygulamaların vatandaşların sağlıklarını korumaları amacıyla yöneltme yapmak ve bu yapılan işi bir devlet görevi olarak ifa edilmesinden öte değildir ayrıca devlet bu görevin yapılmasını isterken yani vatandaşın spora yönelik olumlu tutum geliştirerek sağlığını koruması, güçlü olması vb. faydalar sağlamasını beklerken vatandaşına ne gerekli fiziki şartlar sağlamış ne de bunu yapabileceği serbest zamana sahip olması için yeterli ekonomik şartları sağlamıştır (Tokatlıoğlu, 2020).

Özellikle sporun devlet eliyle yapılması önemli görüldüğü için kurulan BTGM, sporsal tüm aktiviteleri yöneten, yönlendiren, 45 yaşına kadar tüm yurttaşların bir spor kulübüne girip düzenli spor yapmasını, serbest zamanlarında spor aktiviteleriyle meşgul olmasını destekleyen, beşyüzden fazla işçi çalıştıran kurumların, fabrikaların, kendi memur ve personeline, fiziksel aktiviteler ve spor yaptırmasına ve bu amaçla spor tesisi kurmasına olanak sağlayan ve bunu teşvik eden hatta mecbur kılan ve bunun için kanunu çıkaran bir yapı mevcuttur (Doğar, 1994).

1989 yılında BTGM, 356 sayılı KHK ile Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığından ayrılarak üçüncü defa tekrar başbakanlığa bağlandı. Bu kez genel müdürlüğün adı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne dönüştürüldü (Serarslan, 2006).

4.4.2.6. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü (GSGM)

3530 sayılı yasa yerine değişen ve gelişen şartlara uyum sağlamak üzere Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğünün teşkilat ve görevleri hakkında 21 Mayıs 1986 tarih ve 3289 sayılı yasayla daha ayrıntılı düzenlemeler yapılmıştır (Serarslan, 2006). 3289 sayılı kanun ile kurulan GSGM'nin görevleri arasında toplumu oluşturan insanların fiziksel, psikolojik direnç ve becerilerini geliştiren beden eğitimi ve spor, oyun, jimnastik ve spor faaliyetlerini yönetmek ve organize etmek bulunur. GSGM merkez ve taşra teşkilatlarından oluşmaktadır. Toplumun spor yapması için ihtiyaç duyulan tesis, araç ve gereç temini, antrenör yetiştirme vb. görevleri de yerine getirmekten sorumludur (Doğar, 1997).

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün kurulmasını sağlayan yasa ile Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı olarak hizmet veren kurum, Gençlik spor bakanlığının içerisinde yer alan gençlik hizmetleri genel müdürlüğünün 2 Mart 1989 tarihinde yayımlanan 356 sayılı Kanun hükmünde kararname ile iki genel müdürlük spor teşkilatına bağlanmış ve gençlik ve spor genel müdürlüğü adı altında birleştirilmiştir ayrıca teşkilata ara bir birim olarak gençlik hizmetleri eklenmiştir sporun yayılması ve geliştirilmesi başbakanlığa bağlı bu kurum tarafından yapılmaya başlanmıştır (Serarslan, 2006).

Türkiye'de organize edilen resmi spor etkinliklerinin düzenlenmesinden sorumlu olan devlet adına sporu yöneten kurumdur. Özerk olan futbol federasyonu dışında kalan bütün federasyonlar yapacakları organizasyonları bu genel müdürlük bünyesinde oluşturmaktadır. Bu genel müdürlük başbakanlığa bağlı katma bir bütçeye sahip tüzel kişiliği olan bir kurumdur (Donuk, 2005).

Ülkemizde spor sahasında oluşturulacak tüm eylemlerin geliştirilmesi, sporda kabiliyetli gençlere fırsat sunulması, milli ve milletlerarası spor organizasyonları ve

sporun tüm topluma ulaştırılması için yapılacak tüm faaliyetlerden sorumlu olan kurumdur. (Cankalp, 2005).

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne merkezde ve taşrada organize olmuş devletin sporun tüm bireylerin ulaşabileceği bir konuma gelmesi için görev yapan bir birim olarak kanun ile çeşitli sorumluluklar verilmiştir. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün bazı görevleri şunlardır:

- Türkiye'de yaşayan vatandaşların; okullarda, mahallelerde, çeşitli spor merkezlerinde fiziksel, zihinsel ve ruhsal iyi olma halini sağlamaları için beden eğitimi, oyun, jimnastik ve çeşitli fiziksel etkinlikler ile spor yapmalarını sağlamak; 7'den 77'ye tüm vatandaşların serbest zamanlarını iyi değerlendirmesi için çeşitli yetenek ve beceri kurslarının düzenlenmesi için planlar yapmak ve uygulamak.
- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bütün okullarda beden eğitimi ve spor derslerinin planlanması ve programlanmasını sağlamak, dersin yapılabilmesi için gerekli araç-gereçlerin temin edilmesinde, faaliyetlerin yürütüleceği tesisin yapımında destek olmak.
- Spor faaliyetlerinin uzman kişilerce yürütülmesi için gerekli spor elemanlarını yetiştirmek.
- Sporun tüm ülke geneline yayılmasında çok önemli olan spor dallarını organize edecek olan spor federasyonlarının kurulmasını sağlamak.
- Vatandaşların spora yönelimini sağlamak için beden eğitimi, gençlik ve spor faaliyetleri için gerekli olan gençlik merkezleri, konaklama tesisleri, spor tesisleri yapmak, yaptırmak ve işletmek.
- Beden eğitimi ve spor alanında ilgiyi artıracak bilimsel yayınlar, dergiler, tv programları yaptırmak (T.C. Resmi Gazete, 21 Mayıs 1986, Sayı: 3289).

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, sporun geliştirilmesi ve yaygınlaşmasında birçok görev ve sorumluluğu olan bir kuruluş olarak görev yapmış ve sporun yayılmasında başarılı sayılabilecek tesis ve sporcu sayılarına erişmiştir fakat yine de tam olarak istenilen seviyeye ulaşamamıştır. Günümüzde Cumhurbaşkanlığı hükümet sitemi ile yapısı

değişmiş ve başbakanlık makamına bağlı olarak çalışırken başbakanlığın kaldırılmasıyla Cumhurbaşkanlığına bağlı bir kuruluş olarak sporun sevk ve idaresini sağlamaya devam etmiştir.

4.4.2.7. Gençlik Spor Bakanlığı (GSB) ve Spor Genel Müdürlüğü (SGM)

Gençlik ve Spor Bakanlığı, 6223 sayılı kanun ile birlikte Bakanlar kurulu tarafından 638 nolu karaname ile kurulmuştur. Bu kanun hükmünde kararname ile Gençlik ve Spor Bakanlığının kuruluş, amaç ve görevleri, yetki ve sorumlulukları belirlenmiştir. Ayrıca bu kararname, 3289 sayılı kanunda yer alan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü olarak isimlendirilen kurumu, Spor Genel Müdürlüğü olarak değiştirmiştir (Gökduman ve Demir, 2019).

Gençlik ve Spor Bakanlığının kurulmasıyla sporun yaygınlaştırılmasını kolaylaştırmak için Spor Genel Müdürlüğüne bağlı Gençlik Hizmetleri ve Spor İl ve İlçe müdürlükleri kurulmuştur.

Bu yeni kamusal düzende Bakan yardımcığının yanı sıra bakanlık müşavirleri de yer almaktadır. Bu yapıda merkez teşkilatı, Ana hizmet birimleri ve bağlı teşkilatlar olarak iki ana yapı olarak düzenlenmiştir ve bunlar Spor Genel Müdürlüğüne bağlıdır.

Spor Genel Müdürlüğü, Merkez ve Taşra Teşkilatından oluşmaktadır. Spor genel müdürlüğü, daha önce de belirtildiği gibi sporun sevk ve idaresini Gençlik hizmetleri ve spor İl, İlçe müdürlükleri eliyle koordine etmektedir (Adatepe ve ark., 2020).

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçilmesiyle 10 Temmuz 2018 tarihli ve 30474 nolu Resmi gazetede yayımlanan 1 nolu Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle bu yapı, Spor Genel Müdürlüğü, Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğüne, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü, Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğüne dönüştürülerek bakanlık bünyesine alınmıştır (T.C. Resmi Gazete, 10 Temmuz 2018, Sayı: 30474.).

Türkiye spor yönetimi, Cumhuriyet ile birlikte geçmişten gelen oluşumunu geliştirmeye devam etmiş hem yapısal hem de yönetimsel değişikliklerle sporun tüm

ülkeye yayılarak vatandaşların sağlığı için spor yapmasını amaç edinmiştir. Gerek spora katılım, gerek sporla yaşam gerekse sporu bir seyir zevki olarak yaşama amacıyla bireylerin sporun içinde kalmasını sağlamıştır.

Türkiye spor yönetimi bu amaçlara ulaşmak için 1922 yılında kurulan TİCİ ile gönüllü spora önem vermiş çeşitli spor dallarında faaliyet göstererek kitle sporunun gelişmesine katkı sağlamıştır. 1936-1938 yılları arasında görev yapan TSK, bir parti kurumu haline gelmiş ve siyaset-spor birlikteliğinin hem devlet yönetimine hem de Türkiye'nin ilk siyasi partisi konumunda bulunan CHP'nin yapısına zarar verdiği görülerek kapatılmıştır. 1938-1986 yıllarında sporun devlet eliyle yönetilmesinin çok önemli olduğu fikri ile devlete bağlı bir kurum olarak kurulan BTGM, sporun tüm vatandaşların sağlığı için yapılmasının gerekliliğini öne sürerek kanun ile spor yapma zorunluluğu getirmiş bu politika bir süre denenmiş fakat insanların içten bir bağlılıkla spor yapmasını sağlayamadıktan sonra bir anlamının olamayacağı görüşü ağır basarak kurum lağvedilmiş yerini 1986 yılında 3289 sayılı kanun ile Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü almıştır.

2011 yılında ise yine yapısal bir değişiklikle sporun il ve ilçelerde yaygınlaştırılması işi Spor Genel Müdürlüğü'nün merkez ve taşra teşkilatları tarafından yapılmaktadır. 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesiyle Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Spor Genel Müdürlüğü Cumhurbaşkanlığına bağlı bir kuruluş olarak sporun sevk ve idaresini gerçekleştirmeye devam etmektedir.

Tarihsel süreç içerisinde bakıldığında sporun tüm vatandaşlara ulaşması ve vatandaşların spora yönelmesi için birçok kurum ve kuruluş oluşmuş birçok hükümet birçok politika izlemiştir.

Hükümetler, hükümet programlarında kitle sporu ve performans sporunun gelişmesine, yaygınlaştırılmasına önem vermiş fakat bazı uygulamaların sadece kağıt üzerinde kaldığı görülmüştür. Sporun gelişmesinde çok önemli bir kurum olan Milli Eğitim Bakanlığı, okullardaki beden eğitimi ve spor dersi için spor şuralarında kararlar almış ayrıca siyasi partiler ve kalkınma programlarında da sporun yaygınlaşması,

geliştirilmesi ve kitle sporunu önemli bir seviyeye çıkarmak için de önemli kararlar alınmıştır.

4.4.3. Hükümet Programlarında Spora Yönelim

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1923 yılından günümüze kadar olan süreç incelendiğinde sporla ilgili temel politikaların; sporun tüm yurttaşlar tarafından ilgilenilen bir uğraş olmasını, performans sporundan ziyade kitle sporuna ağırlık verilmesine, sağlık için spor yapan amatör sporcuların teşvik edilmesi, performans sporunun desteklenmesi, spor tesislerinin yapılması, gençlerin serbest zamanlarının değerlendirilmesi için okul içi ve okul dışı sporların geliştirilmesi olduğu görülmektedir (Aykın ve Bilir, 2013).

Sporun bir politika olarak cumhuriyetten sonra ilk yer aldığı hükümet programı 9. Kurulan hükümet olan 1. Bayar hükümetidir (01.11.1937-11.11.1938). 1. Bayar Hükümeti özellikle kitle sporunun yaygınlaştırılması ve her vatandaşın en az bir spor dalını yapması için gerekli tesis ve uzman eğitmen yetiştirilmesini desteklemeyi hedeflemiştir. Spor politikasında çeşitli spor dallarında profesyonel seviyede sporcu yetiştirmekten ziyade halkın spor yapmasını arzulamışlardır ayrıca dört tarafı denizlerle çevrili Türkiye'de yüzme spor dalında da tesisler, uzman antrenörler temin etmek her vatandaşın yüzme öğrenmesini sağlamakta spor başlığı atında yer almıştır (Neziroğlu ve Yılmaz, 2013). 1. Bayar hükümeti programında spor alanlarının yapılması, özellikle halkın spor yapması yani kitle sporunun geliştirilmesi yönünde önemli kararlar almıştır.

Cumhuriyet kurulduktan sonra 15. Hükümet olarak oluşturulan Peker hükümeti ise spor hakkında programlarına şu şekilde yer vermiştir. Bu dönemde özellikle spor alanında uzman yetiştirmek önemli görülmüş ve okullar ile kulüplerde çalışacak eğiticileri yetiştirmek için yüksekokul, enstitü kurmak hedeflenmiştir. Ayrıca kapalı ve açık spor tesisleri kurmak da hedefler arasına alınmıştır (Neziroğlu ve Yılmaz, 2013). 15. Peker hükümeti (1946-1947), sporun okullar eliyle halka benimsetilmesi ve bir spor kültürü oluşturulması yönünde kararlar almıştır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 29. Hükümeti Ürgüplü hükümeti ise hükümet programlarında spora şu şekilde yer ayırmıştır. Sporun toplumun her kademesinde yapılabilmesi için gerekli kanunlar çıkarılmalı ve gönüllü olarak sağlık için hiçbir kazanç elde etmeden yapılan amatör spor faaliyetlerine destek sağlamak, iyi sporcular yetiştirmek ve faaliyette bulunmalarına dikkat edileceği belirtilmiştir (Neziroğlu ve Yılmaz, 2013). Ürgüplü hükümeti özellikle sporda başarılı olmak için yapılacaklara politikalarında yer vermiştir.

30. hükümet Demirel hükümeti (1965-1969), spora programlarında şu şekilde yer vermiştir: Spor hem fiziksel hem zihinsel hem de sosyal olarak bireylerin gelişmesinde önemli bir araçtır. Gençliğin fiziksel ve zihinsel gelişimi için sporda daha fazla fayda sağlanılması gerekmektedir. Kitle sporunun gelişmesi için merkezde ve taşra da devlet eliyle tesisler yapılacak ve gerekli düzenlemelerle sporun yaygınlaştırılması sağlanacaktır. Amatör sporcular yani kitle sporu teşvik edilecektir (Neziroğlu ve Yılmaz, 2013). Türkiye'de spor politikalarının hedeflerini; milli spor planlanması, sporun ve sporcunun geliştirilmesi, spora yönlendirme olarak belirtmek doğru olacaktır.

31. Hükümet 2. Demirel hükümeti (1969-1970), spora programlarında şu şekilde yer vermiştir: Spor sadece bir fiziksel etkinlik değil aynı zamanda eğitimsel bir araçtır. Bu bakımdan gençlerin psikolojik ve bedensel gelişiminde çok önemli bir araçtır. Gençliğe bu faydalarından dolayı spora gerekli önemin verilmesi görüşündeyiz. Yurttaşların 7'den 77'ye her yaşta spora yönelmesi ve spor yapması için teşvik edilmesi devlet ve mahalli idareler tarafından sağlanılmaya çalışılacaktır. Bu yüzden güreş ve binicilik gibi geleneksel spor dallarının geliştirilmesi için tesisler ve imkânlar geliştirilecektir. Performans sporundan ziyade amatör spor dalları desteklenecektir (Neziroğlu ve Yılmaz, 2013). Demirel hükümetleri sporun gelişimi ve kitlelere yayılması için hükümet programlarında spora yer vermiştir.

2. kez kurulan Erim Hükümeti, Hükümet programlarında spora gerektiği kadar önem vermemiş ve sadece bir cümle ile Türkiye'de sporun geliştirilmesine toplum geneline yayılarak kitle sporu haline gelmesine çaba gösterilecektir şeklinde ifade edilmiştir (Neziroğlu ve Yılmaz, 2013).

35. Hükümet Melen hükümeti toplumu spora yönlendirmek için programlarında spor hedeflerinde, Anayasa'da belirtildiği gibi gençliğin korunması ve spora teşvik edilmesi için gerekli adımların ve yatırımların yapılmasını planlamıştır. Kitle sporunun ve performans sporunun geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için gerekli spor uzmanı ve eğitici ihtiyacını karşılamak için çalışmalar yapılacak ve geleneksel spor dallarının tanıtılması, geliştirilmesi için çalışmalar yapılacaktır şeklinde yer almıştır (www.tbmm.gov.tr, Erişim tarihi: 03 Şubat 2021).

37. Hükümet 1. Ecevit hükümeti (1974) ise spora hükümet programlarında şu şekilde yer vermiştir. Sporda gençliğin ve her yaştan vatandaşların fiziksel ve psikolojik halinin geliştirilmesi hedef alınmış performans sporu yerine kitle sporunun yaygınlaştırılması, okul sporlarının geliştirilmesi yine amaçlar arasında yer almıştır. Okul içi ve okul dışı sportif faaliyetlerle izcilik, beden eğitimi ve boş zamanların değerlendirilmesi sağlanacaktır. Spor dalı olarak geleneksel spor dallarına ve jimnastik, atletizm ve yüzme gibi spor dallarına önem verilecektir ((www.tbmm.gov.tr, Erişim tarihi: 03 Şubat 2021).

Irmak hükümeti, hükümet programlarında sporu hem ulusal hem de uluslararası ölçekte üst düzeye taşımak için planlar yapma amacı benimsemiştir. Yurt içerisinde beden eğitimi ve spor faaliyetleri kitleye yaygınlaştırılmalı ve kamu tarafından desteklenmelidir. Türk gençliğinin spor yapması Atatürk ilkeleri doğrultusunda planlanacak ve teşvik edilecektir. Gençlik ve spor bakanlığı kuruluş ve görevleri hakkında kanunun çıkarılmasına ilgi gösterilecektir. Spor eğitimi için gerekli insan gücünün yetiştirilmesi için spor akademilerinin geliştirmesi önemli görülmüştür (www.tbmm.gov.tr, Erişim tarihi: 03 Şubat 2021).

Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinden 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50. Hükümet programlarında da spor düzenli bir şekilde yer almış. 51. Ve 52. Hükümet programlarında spor ile ilgili politikalar yer almamıştır. 53, 54, 55, 57, 58, 59, 61, 62 ve 63. Hükümet programlarında da spora düzenli bir şekilde yer verilmiştir (Neziroğlu ve Yılmaz, 2013).

4.4.4. Kalkınma Planlarında Spora Yönelim

Planlı kalkınma hamlelerinin başlangıç yılı olan 1963'ten 2023' e kadar 11 kalkınma planı yapılmıştır. Hükümetlerin spor icraatlarında kalkınma planları önemli bir yol haritası olmuştur. Çalışmamızda kalkınma planlarında spor ile ilgili konuları inceleyeceğiz.

İkinci kalkınma planının ilkeler bölümünde sporla ilgili şu ifadelere yer verilmiştir:

Fiziksel, zihinsel ve psikolojik olarak sağlıklı bireyler yetiştirmek için bireylerin pasif olarak katılımda olduğu seyircilik vasfından sıyrılarak aktif olarak sporun yaşam tarzı haline geldiği bir ortam yaratılarak bedensel ve zihinsel gelişimi koordineli olarak geliştirmek uygun olacaktır.

Devlet, profesyonel sporu geliştirmek için gereken düzenlemeleri yapacak, okullarda küçük yaştan itibaren çocukların spora yönelmesini sağlayacak, kitle sporuna önem verecektir. Beden eğitimi ve spor ile birlikte bireylerin gelişiminde fark yaratan ve tarihsel kökeni olan güreş, atıcılık, okçuluk ve binicilik gibi geleneksel spor dalları desteklenecektir. Spor tesislerinin tüm ülkede dengeli bir şekilde yayılması ve kitle sporuna öncelik verilmesi yönünde gereken yatırımlar yapılacaktır. Ayrıca spor kulüplerinin futbol gibi popüler spor dallarında faaliyet göstermelerinin yanında geleneksel ve gelişmekte olan spor dallarında da faaliyet göstermesi için teşvikler verilecektir (https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/, SBB Erişim tarihi: 05 Ocak 2021).

Bu kalkınma planının ilk bölümünde ikinci kalkınma planı ile ilgili genel değerlendirmelere yer verilmiştir. Üçüncü kalkınma planının 2. Bölümünde yer alan uzun dönemli gelişme yönü başlıklı bölümde ise spor ile ilgili şu planlamalara yer verilmektedir.

Ülkenin dinamizminde önemli rol oynayan genç nüfus ve iş üretmede etkin rol oynayan insan gücü, spor ile daha sağlıklı ve etkin olabilmektedir. Bu nedenle her yaşta

spor yapabilecek bireyleri seyirci olmak pozisyonundan kurtarıp sporu yaşam tarzı haline getirecek bireylere dönüştürmek gerekmektedir. Uzun dönemde profesyonel spordan ziyade kitle sporu ile halkın spora yönlendirilmesi sağlanmalıdır bu hedefe ulaşmak için okullarda beden eğitimi ve spor faaliyetlerine kaynak ve zaman ayrılmalıdır. En önemlisi de sporun sadece belli bir azınlık tarafından icra edilmesiyle kitle sporunu engelleyen profesyonel spor teşvik edilmeyecektir. Bu konuda tüm kamu ve özel kuruluşların katkısı sağlanacaktır. Devlet kurumlarının desteklediği profesyonel kulüpler amatör kulüplere dönüştürülecektir (https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/, SBB Erişim tarihi: 05 Ocak 2021).

Bu kalkınma planında spor ile ilgili birçok değerlendirme ve karar alınmıştır. Özellikle profesyonelliğin amatörlük önünde bir engel olarak görüldüğü ifade edilmiştir.

Dördüncü kalkınma planının V. Bölümünde eğitim, kültür, gençlik ve spor başlığı altında spor konusu ele alınmıştır.

Üçüncü kalkınma planı döneminde, beden eğitimi ve sporun tüm vatandaşların rahat bir şekilde erişebileceği bir alan olması için önlemler alınması gerektiği belirtilmesine rağmen, gerekli gelişmeler sağlanamamış ve kitle sporunun geliştirilmesi hedefi başarılamamıştır. Profesyonel spor, öncelikli olarak etkinliğini sürdürmüştür. Temelde sporcu alt yapısını oluşturan kurumlar spor kulüpleri ve okullardır fakat bu kurumlar yeterli kaynağı sağlayamamış okullardaki beden eğitimi ve spor dersleri yetersiz kalmıştır.

Spor kulüpleri toplumun tüm kesimlerinin spora katılımını sağlayacak hedefler ile faaliyetlerini sürdürmeleri gerekirken toplumda yer alan azınlık bir kesimin aktif olarak spor yapmasını buna karşın toplumun büyük bir kesiminin de seyirci olarak yer alması sonucunu doğurmuştur. Üçüncü planda ve programlarda belirtilmesine karşın, kamu kuruluşlarına dayalı profesyonel kulüplerin amatörlüğe dönüştürülmesi gerçekleştirilememiştir. Profesyonel spor faaliyetlerinde bulunan amatör kulüplerin şirketleşmeleri sağlanamamıştır. Okullarda ve kamu kuruluşlarındaki spor saha ve

tesislerinin ortak kullanımı gerçekleştirilememiştir (https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/, SBB Erişim tarihi: 05 Ocak 2021).

Beşinci beş yıllık kalkınma planında spor ile ilgili beden eğitimi ve spor başlığı altında yer verilmiştir.

Fiziksel ve psikolojik olarak bir toplumun gelişmesinde beden eğitimi ve spor faaliyetleri önemlidir. Beşinci kalkınma döneminde beden eğitimi ve sporun yani kitle sporunun başta okullarda olmak üzere yayılması ve geliştirilmesinin esas alındığı kararlar alınmıştır. Amatör spor dallarında istenilen seviyeye ulaşabilmek için geleneksel spor dallarının gelişmesi için çaba sarf edilecek ve uluslararası arenada başarılı olmak için sporcu yetiştirmeye önem verilecektir. Türk güreşinin gelişmesi için önemle tedbirler alınacak, kamu ve özel sektörde çalışan işçi sayısının belli bir oranı kadar sporcu istihdam eden kuruluşlar desteklenecektir. Sporun ülkenin en ücra köşelerine kadar ulaşabilmesi için ekonomik ama işlevsel tesisler yapılması için kamu kurumları görevlendirilecektir. Özel idare, belediyeler ve özel sektör spor tesisi yapımı için kanunlarla desteklenecektir. Kitle sporuna önem verilecek ve gelişimi için ne gerekiyorsa yapılacaktır. Beden eğitimi ve spor alanında okullarda görev yapacak beden eğitimi ve spor öğretmenleri yetiştirmek için beden eğitimi ve spor yüksekokulları kurulacak ayrıca tüm spor dallarında uzman antrenörler yetiştirilecektir. Şehirlerde spor yapacak imar alanları, spor alanları ve yeşil alan olarak ayrılacaktır. Spor malzemelerinin imalatı için gerekli tesisler ve işletmeler kurulacaktır. Okullarda beden eğitimi ve spor dersi desteklenecektir (https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/, SBB Erişim tarihi: 05 Ocak 2021).

Altıncı beş yıllık kalkınma planının dördüncü bölümü, sosyal hedefler ve kaynaklar alanının beşerî kaynaklar bölümünde spor ile ilgili olarak beden eğitimi ve spor başlığı altında değerlendirilmiştir.

Türk vatandaşlarının sağlıklı yetişmesi ve fiziksel, zihinsel, sosyal iyi olma halleri için sporu en alt kademe eğitimden başlamak üzere günlük aktivitelerin içerisine yerleştirmek esas alınarak toplumda seyirci olarak spora katılan bireylerin aynı zamanda aktif olarakta sporun içerisinde olmasına çalışılacaktır. Amatör spor dallarında sporcu

sayısının artırılması teşvik edilecek uluslararası başarı kazanmak için gerekli çalışmalar yapılacaktır. Beden eğitimi ve spor alanında gelişen teknoloji ve eğitim sistemleri uygulanacaktır. Spor tesisleri geniş bir şekilde halkın kullanımına açılacaktır. Atıl kapasite tesis kullanımı engellenecektir. Özellikle yerel yönetimler tarafından imar planlarında yeşil alanlara ve spor sahalarına yer ayrılacaktır. Geleneksel spor dallarının daha da geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması sağlanacaktır. Beden eğitimi ve spor ayrıca performans sporuyla ilgili yasalar düzenlenecek ve profesyonel dallarda çeşitli destekler de sağlanacaktır (https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/, SBB Erişim tarihi: 05 Ocak 2021).

1996-2000 yılları arasında yedinci beş yıllık kalkınma planında sporla ilgili özel bir başlık açılmamakla birlikte beden eğitimi ve sporla ilgili çeşitli ifadeler ön plana çıkmıştır.

Ülkede sporun geliştirilmesi için kaynakların yetersiz olduğu, mevcut tesislerin daha akılcı kullanılmasının gerektiği, sporun gelişmesini ve yaygınlaşmasını sağlayacak spor elemanlarının yetiştirilmesinin gerektiği, sporun gelişimi için yeniliklerin kullanılması ve uygulanmasının zorunluluğu, özel teşebbüslerin, belediyelerin, spor kulüplerinin sporun geliştirilmesi yönünde katkısının daha fazla olması gerektiği açıkça ifade edilmektedir. Fiziksel ve psikolojik yönden sağlıklı bireyler yetiştirmek için sporun geniş kitlelere yayılması için özellikle yönlendirme yapılacaktır. Sadece elit spor dalları değil tüm spor dallarına destek verilecek halkın spor bilinci kazanması için gereken çalışmalar yapılacaktır gerekli tesis ve donanım yatırımları yapılacak spor kulüplerinin kurulması ve işletilmesi için özel sektör desteklenecek ve teşvik edilecektir ((https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/, SBB Erişim tarihi: 05 Ocak 2021).

Sekizinci beş yıllık kalkınma planında sosyal ve ekonomik politikalar ile ilgili gelişme ve politikalar ana başlığı altında insan kaynaklarının geliştirilmesi bölümünde gençlik, beden eğitimi ve spor başlığı altında spor ile ilgili görüşler yer almaktadır. 1999 yılı sonu itibari ile 328 stadyum, 365 spor salonu, 31 kapalı yüzme havuzu, 25 açık yüzme havuzu, 757 futbol sahası hizmete sunulmuştur. Aynı yıl sonunda 178.448 sporcu, 15.391 çalıştırıcı, 20.277 hakem, 5.437 spor kulübü mevcuttur. 2000 ve 2004 yılı Olimpiyat

Oyunlarının İstanbul'da yapılması yönündeki girişimlere rağmen netice alınamamıştır. Gelecekte Olimpiyat Oyunlarının İstanbul'da yapılması amacıyla alt yapı yatırımlarına başlanmıştır. 2000 yılı Dünya Satranç Olimpiyatının ev sahipliğini ülkemiz üstlenmiş olup, çalışmalar sürdürülmektedir. Uluslararası GAP Su Sporu Şenlikleri düzenlenerek yöre halkının çeşitli dallardaki sporlara olan ilgilerinin artırılması sağlanmıştır (Sbb, 2021). Sekizinci beş yıllık kalkınma planında özellikle tesisleşme ve spor organizasyonları düzenleme yönünde spor politikalarıyla sporu geliştirmenin amaçlandığını görüyoruz.

Onuncu kalkınma planında spor ile ilgili aşağıdaki şu görüşlere yer verilmiştir: Spor tesislerinin oluşturulması, faaliyet içerisinde olması ve devamlılığının sağlanması için devlet ve özel sektörün iş birliğinde olduğu bir model oluşturulacaktır. Devlete ait tüm spor tesislerinden halk kitlesinin faydalanması sağlanacaktır. Elit düzeyde sporcu yetiştirmek için sporcu belirleme ve geliştirme amacıyla olimpik sporcu kamp merkezleri kurulacaktır. Sporcu sağlığını korumak için sporcu sağlığı merkezleri kurulacak ve spor hekimlerinin sayısı artırılacaktır. Eğitim başta olmak üzere spor eğitiminin her aşamasında teknoloji kullanımı artırılacak ve bu alanlarda araştırma geliştirme faaliyetleri yapılacaktır. Sporda şiddetin azaltılması için özellikle spora seyirci olarak katılan kesimin seyirci bilincine sahip olması sağlanacaktır (https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/, SBB Erişim tarihi: 05 Ocak 2021). Onuncu kalkınma planında politika başlığı altında tesis, işletme, sporcu ve AR-GE çalışmalarıyla ilgili önemli kararlar yer almaktadır.

On birinci kalkınma planında spor ana başlığı altında amaçlar, pfolitikalar ve tedbirler başlığı altında spor ile ilgili görüşlere yer verilmiştir. Sporun bir yaşam alışkanlığı haline geldiği, talep eden herkesin spor faaliyetlerine eriştiği, uluslararası şampiyonalarda başarı elde eden prestijli spor organizasyonlarına ev sahipliği yapan ve böylelikle sporun her dalında dünya çapında rekabet edebilen bir seviyeye ulaşmak temel amaçtır (https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/, Erişim tarihi: 09 Haziran 2021).

Bugüne kadar yapılmış 11 kalkınma planının birçoğunda spor ile ilgili ayrıntılı kararlar alındığı gözlemlenmektedir. Alınan kararlar içerisinde kitle sporunun ve

performans sporunun ağırlığı karşılaştırıldığında kitle sporu lehine daha yoğun kararların alındığı görülmektedir.

Kalkınma planları devletin çeşitli konularda yol haritası olarak karşımıza çıkmaktadır. Spor alanında çizilen haritaların yeterince takip edilmediği ve alınan kararların uygulama aşamasında yeterince başarılamadığı da ayrıca tespit edilmektedir.

Araştırmamızın temelini oluşturan spora yönelik tutumu oluşturmak için de kalkınma planlarında gerek okullar düzeyinde gerekse halk düzeyinde kararlar alınmış bu kararların bazıları uygulanabilmiş bazıları da uygulanamamıştır.

4.4.5. Milli Eğitim Şuralarında Spora Yönelik Alınan Kararlar

Milli Eğitim Şuraları, 1939 yılından beri toplanıp eğitimle ilgili mevcut sorunları tespit etmekte ve bu sorunları ortadan kaldıracak çözümler aramaktadır (Gümüşgül ve Göral, 2014). Milli Eğitim Şuralarında Beden eğitimi ve spor ile ilgili de birçok karar alınmıştır.

1946 yılında üçüncü kez toplanan Milli Eğitim Şurasında beden eğitimi ve sporun yaygınlaşması ve geliştirilmesi için temel alan olan okullardaki beden eğitimi ve spor dersi ile ilgili, beden eğitimi ve spor dersine daha fazla önem verilmesi gerektiği, spor bilincinin tüm vatandaşlarda yerleştirilmesi için beden eğitimi ve spor dersleri ciddiyetle yapılması yönünde kararlar alınmıştır.

1949 yılında toplanan dördüncü Milli Eğitim Şurasında sporla ilgili alınan kararlara baktığımız zaman; ortaokullarda ve öğretmen yetiştiren enstitülerde, yüksek öğretmen okullarında beden eğitimi ve resim-iş derslerinin ayrı branşlar olarak yer alması kararı alınmıştır. Alınan bu karar; ortaokullarda yer alan öğrencilerin spora daha erken yaşlarda düzenli bir şekilde erişmesi ve tutum geliştirilmesinde etkili olmuştur (http://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328, Erişim tarihi: 10 Haziran 2021).

Altıncı Milli Eğitim Şurasında beden eğitimi ve sporla ilgili olarak Yapı ve Sanat Enstitülerinin programlarının gözden geçirilerek beden eğitimi ve spor derslerinin bu okulların programlarında yer alması kararı alınmıştır (http://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328,Erişim tarih: 21 mart 2021). Sporun okullarda yer alması toplumun spora yönelmesinin önemli bir koşulu olarak ortaya çıktığı görülmektedir.

1962 yılında gerçekleştirilen yedinci Milli Eğitim Şurasında spor ve beden eğitimi konusu çok geniş bir şekilde ele alınmıştır. Alınan konular içerisinde anaokullarında, ilkokullarda, ortaokullarda, yükseköğrenimde, engellilerde ve halk için beden eğitimi ve spora geniş bir şekilde yer verilmiştir (http://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328, Erişim tarihi: 18 Mart 2021). Bugün dahi anaokullarında ve ilkokullarda beden eğitimi ve sporun ders olarak uzman eğiticiler tarafından verilmesi fikri hala tartışma aşamasında kalırken 1962 yılında gerçekleştirilen şurada geniş bir şekilde ele alındığı yıllarca aynı aşamada kalındığının bir kanıtı olmuştur.

Bu şurada anaokullarında beden eğitimi ve spor derslerinin olması çocukların kişilik gelişimleri için spora önem verilmesi ve tamamlayıcı bir unsur olarak oyun ve sporun verilmesi gerektiği açıkça ifade edilmiştir.

İlkokullarda günümüzde beden eğitimi ve spor derslerine önem verilmesi ve bu derslere beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin girmesi konusu daha o günlerde ele alınmış fakat hala uygulamaya geçilmemiştir.

Ortaokullarda beden eğitimi ve spor ders saatlerinin haftada 2 saat olması kararı alınmış ve günümüzde uygulanmıştır.

Yüksekokullarda beden eğitimi ve spor derslerinin olması gerekliliğine vurgu yapılmış halkın spor faaliyetlerine yönlendirilmesi konusu ifade edilmiştir. Görüldüğü üzere spora yönelik alınan bu kararlar kitle sporuna yönelimi olumlu etkileyecek kararlar olarak ifade edilebilir fakat günümüzde de kâğıt üzerinde birçok kararın alındığı ve bu kararların uygulanması halinde sporun gelişmesi ve yaygınlaşması yönünde çok büyük

adımlar atılması olasılığı yüksek görülmekle birlikte genelde çoğu alınan kararın uygulanamadığı bir tespit olarak önümüzde durmaktadır.

1974 yılında düzenlenen 9. Milli Eğitim Şurasında alınan kararlara göre; ortak dersler, öğrencilere temel nitelikte genel kültür veren ve her öğrencinin alması gereken derslerdir. Beden eğitimi dersi de bu derslerden biri olarak belirlenmiştir (http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165045_9_sura.pdf, Erişim tarihi: 21 Haziran 2021).

1982 yılında gerçekleştirilen on birinci Milli Eğitim Şurasında okul öncesi öğretmenlerinin, temel eğitim ve ortaokul öğretmenlerinin, öğrencilere sosyal ve kültürel faaliyet kazanımları kazandırırken beden eğitimi ve spordan faydalanmaları yönünde tavsiye kararları alındı.(http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165200_11_sura.pdf Erişim tarihi: 15 Nisan 2021).

1988 yılında yapılan 12. Milli Eğitim Şurasında Beden Eğitimi ve Spor konusunda 25. Karar: "Bütün ortaöğretim kurumlarında öğrencilerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerine göre yönlendirilmelerini ve karşılaştıkları problemlerin çözümünde yardımcı olacak ve böylece öğrencilerin daha başarılı olmalarını kolaylaştıracak bir ortamın sağlanması için rehberlik faaliyetlerinin etkinleştirilerek yaygınlaştırılması; bu çerçevede öğrencilerin beden ve ruh sağlıkları ile eğitim durumlarını takip edecek bir sistemin geliştirilmesi sağlanacaktır (http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165252_12_sura.pdf, Erişim tarihi: 18-22 Haziran 1988)." şeklinde karar alınmıştır.

1996 yılında gerçekleştirilen 15. Milli Eğitim Şurasında 24. Kararda Spor ve sanat eğitimine önem verilmeli, bu eğitime ders dışı etkinliklerle de ağırlık kazandırılmalıdır. Çünkü kitle sporunun yayılması için okullardaki beden eğitimi ve spor faaliyetleri çok büyük önem arz etmektedir. 26. kararda ise Müzik, Resim, Beden Eğitimi ve Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi derslerinin notla değerlendirilmesine devam edilmelidir ki bu karar da derse yönelik tutumun olumlu yönde olmasına yönelik bir karardır

(http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165430_15_sura.pdf, Erişim tarihi: 13-17 Mayıs 2021).

2006 yılında yapılan 17. Milli Eğitim Şurasında alınan kararlar; Anadolu güzel sanatlar lisesi ve spor lisesi vb. Ortaöğretim okullarına öğrenci alımı, öğrencilerin spora yönlendirilmesi ve beden eğitimi ders saatlerinin artırılması gibi konular ele alınmıştır (http://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmisten-gunumuze-mill-egitim-sralari/icerik/328, Erişim tarihi: 13-17 Kasım 2021).

2010 yılında yapılan 18. Milli Eğitim Şurasında alınan kararlar; beden eğitimi, müzik ve görsel sanatlar derslerine, okul öncesi eğitimden başlamak üzere branş öğretmenleri girecektir. Bu alınan karar ile sporun tüm sınıf düzeyinde uzman eğiticiler tarafından verilmesine ve bu sayede daha iyi benimsenmesine hizmet edecektir sonucunu çıkarabiliriz. Okullara beden eğitimi ve spor derslerinde kullanılmak üzere araç ve gereç temini yapılmalı ve sosyal ve sportif etkinlikler için uygun koşullar sağlanmalıdır (http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29170222_18_sura.pdf, Erişim tarihi: 01 Mayıs 2021). Kararı günümüzde sporun ve sağlığın temelini oluşturan bedensel aktivitelerin ilk öğrenildiği yer olan okullardaki büyük bir eksiği gidermeye yönelik ve buna paralel olarak spora yönelen insanları artırmaya yönelik kararlar olduğunu ifade edebiliriz.

2014 yılında yapılan 19. Milli Eğitim Şurasında spora yönelik olumlu olarak sayılabilecek önemli kararlar alınmıştır. Okullardaki beden eğitimi ve spor derslerinin ders saati sayısının artırılması spora ayrılan zamanın artması, spora yönelim fırsatını da ortaya çıkarabilmektedir. Bununla birlikte beden eğitimi ve sporun okullarda zorunlu ders olarak planlanması her öğrencinin sporla tanışması ve çekincelerinin giderilmesi doğrultusunda fırsatlar oluşturması ihtimalini de oluşturmuştur (http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_12/10095332_19_sura, Erişim tarih: 6-12 Aralık 2021).

Milli Eğitim Şuralarında beden eğitimi ve sporun yaygınlaştırılması ve bireylerin spora yönelik olumlu tutum geliştirmesi için önemli kararlar alınmasına rağmen birçok karar hayata geçirilememiştir.

4.5. YABANCI ÜLKELERDE SPORA YÖNELİM

Türkiye'de sporun ve spor yönetiminin geniş bir açıyla çalışılmasına ilaveten ülkemiz dışındaki devletlerin spor ile ilgili politika ve uygulamalarını irdelemek, spora bakış açımızda gelişmeler ve değişmeler meydana getirecektir (Keten, 1974). İşte bu açıdan bazı yabancı ülkelerin spora yönelik faaliyetlerine bu bölümde değineceğiz.

4.5.1. Avrupa Birliği Ülkelerinde Spora Yönelim

Amerika'nın kuzeyinde kitlelerin spora yönelmelerinde okullar mutlak olarak etkili olurken Avrupa'da ise halkın alt yapısını oluşturduğu spor kulüpleri kitle sporunun oluşmasında büyük rol oynamaktadır (Erturan Öğüt ve İmamoğlu, 2011).

25 Avrupa ülkesinin spora katılımlarının tek tek değerlendirildiği bir çalışmada açıklayacağımız çeşitli sonuçlara ulaşılmıştır.

Çeşitli Avrupa birliği ülkelerindeki gözlemler göstermiştir ki spora katılım, spora bakış açısı ve ön yargılar ile önemli ölçüde etkilenmektedir. Örneğin yaş, Belçika ve İsveç dışında bütün ülkelerde spora katılımı genel olarak olumsuz etkilemektedir. Pek çok ülkede ise yaş spora katılımı belirleyen tek ölçüttür. Cinsiyette spora katılımda önemli bir etkendir. Genel Avrupalılarda spora katılım oranı erkeklerde daha fazlayken bunun aksine Hollanda ve Danimarka'da spora katılım oranları kadınlarda daha fazladır. Birçok doğu Avrupa ülkesinde ise şehrin büyüklüğü spora katılımı olumlu etkilemektedir. Meslek ile sporun yakın ilişki veya sporun icra edilmesinde olumsuz etkisinin olması spora katılımı olumsuz etkilemektedir. Bir başka ilgi çekici veri ise genel nüfus içinde Danimarka ve İtalya'da çocuklar spora katılım oranını olumsuz etkilemektedir (Hovemann ve Wicker, 2009).

Avrupa birliğinin lokomotifi ve en büyük nüfusa sahip Almanya'da sporun oluşumuna baktığımızda federatif bir yönetim içerisinde gelişmiş ve yayılmış spor organizasyonlarını, federal içişleri bakanlığı yönetir. Federatif yönetim sınırları içerisinde

ve eyaletler arasındaki spor organizasyonlarının uyumlu bir şekilde düzenlemesini sağlar. Spor ile ilgili olumlu destek sağlamak ve propaganda yapmak hükümet bütçesi kaynaklarından sağlanır. Tüm vatandaşların katılımına olanak sağlayan kitle sporuna yönelimin sağlanması ve ekonomik destek eyalet valileri tarafından yapılır. Yerel yönetimler yani belediyeler, il özel idareleri, kitle sporu ve vatandaşların serbest zamanlarında kullanabileceği spor faaliyetlerinden sorumludur (İnci, 2011). Spor, Alman vatandaşlarının günlük yaşamında ciddi bir şekilde yer kaplamaktadır. Almanya'da spor bilinci halkın spora verdiği önemin bir sonucu olarak 20. Yüzyılda kendisine geniş bir alan bulmuştur. Yaklaşık otuz milyon insan spor yapmak noktasında bir spor kulübüne üyedir. Buna ilaveten yaklaşık on iki milyon insan bireysel olarak bir aktiviteyi gerçekleştirmektedir. Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Almanya'da da futbol en çok takip edilen spor dalıdır. Alman futbol federasyonu, 6,3 milyon üyesiyle Dünyanın en geniş katılımına sahiptir (İnci, 2011).

Bazı Avrupa ülkeleri özellikle Almanya, İsveç, Hollanda spor kulüpleri, çeşitli sosyal ağlara uzanan geniş bir katılım ağına sahiptir (Rowe, 2004).

Avrupa'da yapılan bazı araştırmalarda spora katılım; cinsiyet, yaş gibi demografik değişkenler; medeni durum, gelir, meslek, hane türü, ikamet yeri gibi sosyo-ekonomik değişkenlerle test edilmiş ve bazı sonuçlar Avrupa ve Dünyada ortaya konmuştur. Avrupa üzerinde çalışan Van Tuyckoma ve Sheerderb (2010), bazı sonuçlar elde etmiştir. En bariz şekilde Finlandiya'nın spora katılımda Avrupa'da lider olduğu görülmektedir bunu takiben Hollanda ve Avusturya izliyor. Malta ise spora yönelimin en düşük olduğu ülke olarak göze batıyor. Bireysel katılım açısından yürüyüş, koşu, bisiklet, germe egzersizleri, bahçe işlerinin ön plana çıktığı gözükürken pasif katılımın olduğu golfte tercihlerde yer almaktadır. Genel olarak erkeklerin spora katılımda, kadınlardan daha fazla bir orana sahip olduğu tespit edilmiştir. Kadınlar daha çok fitness, step gibi aktiviteleri tercih etmektedir (Balaska ve Kouthouris, 2014).

Avrupa'da spora katılım yöneticiler tarafından önemli görülmekte ve vatandaşlarda spora gerekli ilgiyi Avrupa'nın genelinde göstermektedir.

Avrupa'da birçok ülkede beden eğitimi ve spora yönelik tutum araştırmalarında farklı sorulara cevap aranmıştır. Örneğin; birçok ülke müfredatlarında terim olarak beden eğitimi ve sporu kabul ederken bazı ülkeler ilkokul düzeyinde Almanya'da "temel hareket", Hollanda ve Romanya'da "hareket ve spor", temel beceri geliştirme terimlerini kullanmıştır.

Avrupa ülkelerinin %63,3 ünde beden eğitimi okul öncesinde, ilkokullarda, ortaokullarda zorunlu olarak verilmektedir. Belçika, İtalya ve Lüksemburg hariç hemen hemen tüm Avrupa ülkelerinde değerlendirme yoktur bu durum spora katılımı ve tutumu olumlu etkilemektedir. Tüm Avrupa ülkelerinde haftalık ders dağılımı yetersiz görülmesine rağmen birkaç ülke ideal bir zaman ayırmaktadır buna ilaveten sınıf katılımları da spora yönelik tutumun olumlu olduğunu ortaya koymaktadır (Holzweg, 2013).

4.6. TÜRKİYE'DE SPOR TESİSLERİ ve SPORA YÖNELİM

Spor tesisleri, spora katılımı etkileyen en önemli etkenlerin başında gelmektedir. Tesislerin olması ve etkin kullanımının sağlanması, ilgili spor dalına yönelimi artıracaktır.

Son nüfus sayımına göre nüfusun %45 i aktif spor yapması gereken 5-24 yaş grubunda yer almaktadır. Türkiye'de yaklaşık 15620 adet spor kulübü ve 4.907,955 faal lisanslı sporcu bulunmaktadır ve bunun 400.000 kadarı futbol branşında faaliyet göstermektedir. Türkiye genelinde elit sporcu yetiştirmeye yönelik spor tesisi yaklaşık 1600'dür. (Bıyık, 2018).

Ülkemizde SGM'ye ait stadyum ve futbol sahalarının toplamı 1652'dir ve lisanslı futbolcu sayısı ise yaklaşık 615.000'dir (Ak, 2017). Halkın da yoğun olarak kullandığı özel spor tesislerinin sayısı ise yaklaşık 2515'dir (Sunay, 2018).

İstanbul'un spor istatistiklerine ve katılımcılara baktığımızda aşağıdaki verileri görebiliyoruz: İstanbul'da ilköğretimde 1.696.784 öğrenci mevcuttur. Faal spor kulübü sayısı 1.617'dir. Toplam okul sayısı 2.699, okul spor salonu sayısı 747'dir. Lisanslı faal

sporcu sayısı ise 118.195 iken ilköğretim ve ortaöğretimde lisanslı sporcu sayısı 41.285'dir (https://www.istanbulsporenvanteri.com/tr/istanbul-genel-istatistikleri.html, Erişim tarihi. 05 Ocak 2021).

5. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örneklemi, temel hipotezleri, kapsam ve sınırlılıkları, verilerin toplanma ve değerlendirilme süreçleri ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

5.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırmanın bir zemine oturtulması ve belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için çalışmanın kavramsal-kuramsal çerçevesi ortaya konulmuş ve ilgili alan-yazın incelenmiştir. Alan-yazın kısmında konuyla ilgili makaleler, tezler, kitaplar, mevzuat ve dokümanlar incelenmiş, Türkiye'de ve Dünya'da yapılan çalışmalardan yararlanılmıştır. Z kuşağında yer alan ortaokul öğrencilerinin spora yönelik tutumlarını araştıran bu çalışmada genel tarama yöntemleri kullanılmıştır. Karasar (2010) genel tarama modelini; geçmişte ya da halen var olan bir durumu ortaya çıkarmayı amaçlayan bir çalışma olarak tanımlamıştır.

Z kuşağı 8. sınıf öğrencilerinin boş zamanlarında spora yönelik tutumlarını inceleyen bu çalışmada katılımcıların boy ve kilo değerleri alınarak vücut kitle indeksleri, cinsiyetleri, aile bireylerinin düzenli spor yapıp yapmadığı, kendilerinin düzenli spor yapıp yapmadığı, okul sporlarına katılıp katılmadıkları, dershaneye gidip gitmedikleri, aile gelir düzeyleri gibi değişkenlerin spora yönelik tutum ölçeği maddelerine göre aralarındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen veriler analiz edilmiş ve sınıflandırılmıştır. Elde edilen veriler bilimsel genellemelerle sonuçlandırılmıştır.

5.2. ARAŞTIRMANIN EVRENI

Bu araştırmanın evrenini İstanbul Avrupa yakası Kağıthane ilçesinde yer alan ortaokul 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Fakat özellikle pandemi döneminde tüm öğrencilere ulaşılması mümkün olmadığından örnekleme yapılmasına karar verilmiştir.

Örnekleme yöntemi olarak olasılıklı örneklem tekniklerinden basit tesadüfi örnekleme seçilmiştir. Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında çeşitli formüller kullanılmaktadır bunlardan en çok kullanılanı Cochran tarafından öne sürülen hesaplama tekniğidir. Bu teknikte araştırmada kullanılacak değişkenlerin nicel/sürekli (akademik başarı, gelir düzeyi, tutum ölçekleri vb.) özellikli çalışmalarda kullanılan Bartlett ve ark., (2001) tarafından uyarlanmıştır (Gürbüz ve Şahin , 2018).

Kağıthane ilçesinde araştırmanın evrenini oluşturan 28 ortaokul ve 5314 8. Sınıf öğrencisi bulunmaktadır. Cochran tarafından öne sürülen hesaplama tekniği uygulandığında çalışma evrenimiz %95 güvenirlik ve P<0,05 anlamlılık düzeyinde 359 öğrenci olarak belirlenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın verilerine göre 2020 yılı itibariyle Türkiye genelinde örgün eğitime devam eden toplam öğrenci sayısı 18 241 881'dir. Z Kuşağı içerisinde bulunan ortaokul öğrencilerinin toplam sayısı ise 5 701 564'tür. İstanbul'da ise toplam 1791 ortaokul bulunurken toplam 990 111 ortaokul öğrencisi yer almaktadır. İstanbul genelinde örgün eğitime devam eden 8. Sınıf 143 344 erkek öğrenci, 137 143 kız öğrenci olmak üzere toplam 280 487 öğrenci bulunmaktadır (https://kagithane.meb.gov.tr/, Erişim tarihi: 27 Şubat 2020).

Kâğıthane ilçesinde ise ilköğretim kademesinde bulunan ilkokul ve ortaokullarda toplam 1451 derslikte yaklaşık 66 000 öğrenci örgün eğitime devam etmektedir (https://kagithane.meb.gov.tr/, Erişim tarihi: 27 Şubat 2020).

5.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

H1. Ortaokullarda yer alan 8. Sınıf öğrencilerinin cinsiyetleri ile spora yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

H2. Ortaokullarda yer alan 8. Sınıf öğrencilerinin vücut kitle indeksi ile spora yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H3. Ortaokullarda yer alan 8. Sınıf öğrencilerinin aile gelir düzeyleri ile spora yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H4. Ortaokullarda yer alan 8. Sınıf öğrencilerinin okul sporlarına katılım düzeyleri ile spora yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H5. Ortaokullarda yer alan 8. Sınıf öğrencilerinin boş zamanlarında spor yapma durumları ile spora yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H6. Ortaokullarda yer alan 8. Sınıf öğrencilerinin aile üyeleri arasında boş zamanlarında spor yapma durumu ile spora yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H7. Ortaokullarda yer alan 8. Sınıf öğrencilerinin dershaneye gitme durumları ile spora yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

5.4. ARAŞTIRMANIN KAPSAM ve SINIRLILIKLARI

Yapılan çalışma 2020-2021 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Kâğıthane ilçesinde yer alan 8. Sınıf öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

5.5. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Bu çalışmada yer alan 8. Sınıf öğrencilerinin veri toplama araçlarına verdikleri cevapların samimi ve ciddiyet içerisinde gerçeklere uygun bir şekilde verildiği varsayılmıştır.

5.6. ARAŞTIRMANIN VERİ TOPLAMA ve DEĞERLENDIRME ARAÇLARI

Çalışmada veri toplama aracı olarak 1. Bölümde kişisel bilgiler toplanacaktır. Kişisel bilgiler: cinsiyet, boy ve kilo, aile gelir düzeyi, okul sporlarına katılım, velilerin haftalık spor yapma durumu, öğrencilerin dershaneye gitme durumu, kişinin haftalık spor

yapma durumu gibi sorulara cevap aranmaktadır. Z kuşağında yer alan ortaokul öğrencilerinin spora yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Şentürk (2014) tarafından geliştirilen 3 alt boyut ve 25 maddeden oluşan "Spora Yönelik Tutum" ölçeği kullanılacaktır. Ölçekteki maddeler 5'li likert tipinde oluşturulmuştur. Ölçeğin 3 alt boyutu; 1-spora ilgi duyma, 2-sporla yaşama 3-aktif spor yapma alt boyutlarıyla oluşturulmuş. Ölçekten alınacak minimum puan 25, maksimum puan 125'tir. Puanın yüksekliği spora yönelik tutumun yüksekliğini işaret eder. Spora yönelik tutum ölçeğini oluşturan alt boyutlar ve ilgili madde numaraları şunlardır;

Spora ilgi duyma: 7, 8, 9, 12, 13, 18, 23, 24, 25, 26, 28 maddeleri

Sporla yaşama: 1, 3, 5, 6, 17, 22, 27 maddeleri

Aktif spor yapma: 2, 10, 11, 16, 20, 21 maddeleri

Güvenirlik, tekrar test tekrar yöntemi ile tespit etmek için iki ayrı gruba uygulama yapılmış ve cronbach alfa değerleri sırasıyla 83 ve 87 bulunmuştur. İki uygulama sonucunda elde edilen uygulama katsayısı cronbach alfa değeri 89'dur (Şentürk, 2014).

5.7. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma için kullanılacak olan "Spora Yönelik Tutum" ölçeği için gerekli izinler yazarından alınmıştır. Çalışmada örneklem olarak belirlenmiş olan grupların öğrenim gördüğü okullarda ölçek uygulamak üzere gerekli izinler ilgili kurumlardan alınarak yüz yüze görüşme yoluyla ilgili kişilere ölçek uygulanacaktır.

5.8. VERİLERİN ANALİZİ

Çalışmada kullanılan spora yönelik tutum ölçeğine verilen yanıtların tutarlılığı cronbach alpha (α) ile değerlendirilmiştir. Spora yönelik tutum ölçeğinin toplam puanının cronbach alpha (α) puanı α=907 olarak belirlenmiştir. Ayrıca cinsiyet ve vücut kitle indeksi demografik değişkenler olarak kullanılmıştır. Vücut kitle indeksi (vki=

kg/boy*boy) değerleri öğrencilerden alınan boy ve kilo bilgisi ile JASP programında vki formülü ile hesaplanmış sonrasında kategori oluşturulabilmek için bu değerler z puanına dönüştürülmüştür. Elde edilen z puanlarına karşılık gelen kategoriler (zayıf, normal, kilolu), (JASP programında değerler z score'a dönüştürülmüştür) Dünya Sağlık Örgütü'nün sınıflamasına (Who, 2021) göre sınıflandırılmış ve ilgili veriler 3 kategoriye ayrılarak analizler yapılmıştır.

Verilerin değerlendirilmesi aşamasında veriler, JASP programı kullanılmıştır. Kullanılacak analiz yöntemlerinde ise öncelikli Kolmogorov Smirnov testleri uygulandı ve verilerin normal dağılmadığı tespit edildi. parametrik olmayan testler uygulanmasına karar verildi. İkili karşılaştırmalar için Mann Whitney U ve çoklu karşılaştırmalar için Kruskal Wallis testleri uygulandı.

6. BULGULAR

Tablo 1.Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Tablosu

Değişken	**Alt Değişken**	**f**	**%**
Cinsiyet	Erkek	399	49,1
	Kız	413	50,9
Vücut Kitle İndeksi	Zayıf	111	13,7
	Normal	592	72,9
	Kilolu	109	13,4
Aile gelir düzeyi	2824 lira ve altı	67	8,3
	2825 lira (Asgari)	234	28,8
	2826 lira ve üstü	511	62,9
Okul sporlarına katılım	Evet	445	54,8
	Hayır	367	45,2
Boş zamanlarında düzenli spor yapma	Evet	341	42,0
	Hayır	471	58,0
Ailede boş zamanlarında düzenli spor yapan kişi/kişiler	Evet	321	39,5
	Hayır	489	60,2
Dershaneye gitme durumu	Evet	166	20,4
	Hayır	643	79,2

Araştırmaya katılanların %49,1' i erkek, %50,9' u kız öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin %13,4' ü kilolu, %13,7 'si normal, %72,9 'u zayıf vücut kitle indeksi grubunda bulunmaktadır. Öğrenci aile gelir düzeyleri %8,3' ü 2824 lira ve altı, %28,8' i asgari ücret (2825) ve %62,9' u 2826 lira ve üstü olarak kategorilendirilmiştir. Öğrencilerin %54,8' i okul sporlarına katıldınız mı? Sorusuna evet cevabı verirken %45,2 si okul sporlarına katılıyor musun? Sorusuna hayır cevabını vermiştir. Boş zamanlarınızda düzenli olarak spor yapıyor musunuz? Sorusuna verilen cevapların %42' si evet, %58 'i ise hayır cevabı vermiştir. Öğrencilerin ailelerinde boş zamanlarında spor yapan var mı? Sorusuna cevabı ise %39,5' i evet, %60,2 ise hayır şeklinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin dershaneye gidiyor musunuz? Sorusuna %20,4' ü evet, %79,2' si hayır olarak cevap vermişlerdir.

Tablo 2. Spora Yönelik Tutum Ölçeği; Cinsiyet, Vücut Kitle İndeksi, Aile Gelir Düzeyi, Okul Sporlarına Katılım, Boş Zamanlarında Spor Yapma Durumu, Aile Bireylerinde Boş Zamanlarında Spor Yapma Durumu, Dershaneye Gitme Durumu Değişkenlerinin Kolmogorow-Smirnova Test Sonuçları

	Kolmogorow-Smirnova		
	Ss	**İstatistik**	**P**
Cinsiyet	,500	,346	,000
Vücut Kitle İndeksi	,521	,365	,000
Aile Gelir Düzeyi	,643	,389	,000
Okul Sporlarına Katılım	,498	,366	,000
Boş Zamanlarında Spor Yapma Durumu	,494	,382	,000
Aile Bireylerinde Boş Zamanlarında Spor Yapma Durumu	,494	,392	,000
Dershaneye Gitme Durumu	,436	,469	,000

P<0,05

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre spora yönelik tutum ölçeği; cinsiyet, vücut kitle indeksi, aile gelir düzeyi, okul sporlarına katılım, boş zamanlarında spor yapma durumu, aile bireylerinde boş zamanlarında spor yapma durumu ve dershaneye gitme durumu değişkenlerinin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir ($p<0,05$). Bu sonuca göre araştırmamızda parametrik olmayan testlerden ikili karşılaştırmalar için Mann Whitney U testi, çoklu karşılaştırmalar için Kruskall Wallis testi kullanılacaktır.

Tablo 3. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Cinsiyete Göre Mann Whitney U testi Sonuçları

	Cinsiyet				
Spora İlgi duyma		N	Sıra Ort.	Ss	M.U Değeri	p
	Erkek	399	437,26	,73	70120	,000
	Kız	413	376,78	,50	70120	,000
	Toplam	812				
Sporla Yaşama		N	Sıra Ort.	Ss	M.U Değeri	p
	Erkek	399	423,62	,75	75562	,040
	Kız	413	389,96	,50	75562	,040
	Toplam	812				
Aktif spor yapma		N	Sıra Ort.	Ss	M.U Değeri	p
	Erkek	399	443,93	,81	67460	,000
	Kız	413	370,34	,50	67460	,000
	Toplam	812				
	P<0,05					

8. sınıf kız ve erkek öğrencilerin spora yönelik tutum ölçeği tüm alt gruplarında (spora ilgi duyma, sporla yaşama, aktif spor yapma) cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma vardır. Hesaplanan sıralı ortalama değerlere bakıldığında spora yönelik tutum ölçeğinin 3 alt boyutunda erkek öğrencilerin, kız öğrencilerden daha fazla ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Sonuç olarak H1 hipotezi desteklenmiştir. Başka bir ifadeyle kız ve erkek öğrencilerin spora yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 4. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Vki'ne Göre Kruskall Wallis Testi Sonuçları

	VKİ Kategorileri					
Spora ilgi duyma		N	Sıra Ort.	X2	SD	p
	Zayıf	111	438,96			
	Normal	592	411,81	10,027	2	,726
	Kilolu	109	344,62			
Sporla Yaşama		N	Sıra Ort.	X2	SD	p
	Zayıf	111	436,50			
	Normal	592	412,62	10,375	2	,006
	Kilolu	109	342,72			
Aktif spor yapma		N	Sıra Ort.	X2	SD	p
	Zayıf	111	408,59			
	Normal	592	415,81	6,469	2	,039
	Kilolu	109	353,80			
P<0,05						

8. sınıf kız ve erkek öğrencilerin spora yönelik tutum ölçeği ile vki kategorileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre; spora yönelik tutum ölçeği alt boyutlarından olan spora ilgi duyma ile vki kategorileri (zayıf, normal, kilolu) arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutları ile vki kategorileri arasında ise anlamlı bir farklılık vardır. Sonuç olarak H2 hipotezi kısmen desteklenmiştir.

Tablo 5. Vücut Kitle İndeksinin Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyutlarına Göre Farklılaşma Düzeylerinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.

	VKİ Kategorileri		
Spora ilgi duyma	Zayıf	Normal	kilolu
Zayıf			*
Normal			*
Kilolu	*	*	*
Sporla Yaşama	Zayıf	Normal	Kilolu
Zayıf			*
Normal			*
Kilolu	*	*	*
Aktif spor yapma	Zayıf	Normal	Kilolu
Zayıf			*
Normal			*
Kilolu	*	*	*
P<0,05			

Spora ilgi duyma boyutuna göre zayıf ve normal öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur (p>0,05). Ancak zayıf ve kilolu öğrenciler ve normal ve kilolu öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır (p<0,05).

Sporla yaşama boyutuna göre zayıf ve normal öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur (p>0,05). Ancak zayıf ve kilolu öğrenciler ve normal ve kilolu öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır (p<0,05).

Aktif spor yapma boyutuna göre zayıf ve normal öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur (p>0,05). Ancak zayıf ve kilolu öğrenciler ve normal ve kilolu öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır (p<0,05).

Spora yönelik tutum ölçeğinin her 3 alt boyutunda zayıf ve normal öğrenciler arasında anlamlı bir farklılaşma yoktur(p>0.05). Ancak normal-kilolu ve zayıf-kilolu öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma vardır (p<0,05).

Tablo 6. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Aile Gelir Düzeyine Göre Kruskall Wallis Testi Sonuçları

	Aile Gelir Düzeyi					
Spora ilgi duyma		N	Sıra Ort.	X2	SD	p
	2824 Lira ve Altı	67	444,08			
	2825 Lira (Asg. Ücr.)	234	369,99	8,690	2	,013
	2826 Lira ve Üstü	511	418,26			
Sporla Yaşama		N	Sıra Ort.	X2	SD	p
	2824 Lira ve Altı	67	453,32			
	2825 Lira (Asg. Ücr.)	234	381,37	5,648	2	,050
	2826 Lira ve Üstü	511	411,87			
Aktif spor yapma		N	Sıra Ort.	X2	SD	p
	2824 Lira ve Altı	67	421,07			
	2825 Lira (Asg. Ücr.)	234	367,03	9,346	2	,009
	2826 Lira ve Üstü	511	422,66			
	P<0,05					

8. sınıf kız ve erkek öğrencilerin spora yönelik tutum ölçeği ile aile gelir düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre; spora yönelik tutum ölçeği alt boyutlarından olan spora ilgi duyma ile aile gelir düzeyleri (2824 Lira ve Altı, 2825 Lira (Asg. Ücr.), 2826 Lira ve Üstü) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. Sporla yaşama alt boyutu ile aile gelir düzeyleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Son olarak aktif spor yapma alt boyutu ile aile gelir düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Tablo 7. Aile Gelir Düzeylerinin Spora İlgi Duyma Alt Boyutuna Göre Farklılaşma Düzeylerinin Mann Whitney U Testi Sonuçları.

Aile Gelir Düzeyi

Spora ilgi duyma		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	2824 Lira ve Altı	67	173,04	6362,000	-2,353	,019
	2825 Lira (Asg. Ücr.)	234	144,69	6362,000	-2,353	,019
Spora ilgi duyma		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	2824 Lira ve Altı	67	305,04	16077,500	-,810	,418
	2826 Lira ve Üstü	511	287,46	16077,500	-,810	,418
Spora ilgi duyma		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	2825 Lira (Asg. Ücr.)	234	342,81	52727,500	-2,593	,010
	2826 Lira ve Üstü	511	386,83	52727,500	-2,593	,010

P<0,05

Öğrencilerin ailelerinin sahip olduğu 2824 lira ve altı gelir ile 2825 lira (Asgari Ücret) gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. 2824 lira ve altı aile gelir düzeyine sahip öğrenciler, 2825 lira aile gelir düzeyine sahip öğrencilere göre spora daha fazla ilgi göstermektedir.

Öğrencilerin ailelerinin sahip olduğu 2824 lira ve altı gelir ile 2826 lira ve üstü gelir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğrencilerin ailelerinin sahip olduğu 2825 lira gelir düzeyi ile 2826 lira ve üstü gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. 2826 lira ve üstü gelir düzeyine sahip öğrenciler 2825 lira gelire düzeyine göre spora daha fazla ilgi göstermektedir.

Tablo 8. Aile Gelir Düzeylerinin Sporla Yaşama Alt Boyutuna Göre Farklılaşma Düzeylerinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Aile Gelir Düzeyi

Sporla Yaşama		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	2824 Lira ve Altı	67	172,16	6421,000	-2,263	,024
	2825 Lira (Asg. Ücr.)	234	144,94	6421,000	-2,263	,024
Sporla Yaşama		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	2824 Lira ve Altı	67	315,16	15399,500	-,1341	,180
	2826 Lira ve Üstü	511	286,14	15399,500	-,1341	,180
Sporla Yaşama		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	2825 Lira (Asg. Ücr.)	234	353,93	55325,500	-,1640	,101
	2826 Lira ve Üstü	511	381,73	55325,500	-,1640	,101

P<0,05

Öğrencilerin ailelerinin sahip olduğu 2824 lira ve altı gelir ile 2825 lira (Asgari Ücret) gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. 2824 lira ve altı aile gelir düzeyine sahip öğrenciler, 2825 lira aile gelir düzeyine sahip öğrencilere göre sporla daha fazla yaşadığını göstermektedir.

Öğrencilerin ailelerinin sahip olduğu 2824 lira ve altı gelir ile 2826 lira ve üstü gelir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğrencilerin ailelerinin sahip olduğu 2825 lira gelir düzeyi ile 2826 lira ve üstü gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. 2826 lira ve üstü gelir düzeyine sahip öğrenciler 2825 lira gelire düzeyine göre sporla daha fazla yaşadığını göstermektedir.

Tablo 9. Aile Gelir Düzeylerinin Aktif Spor Yapma Alt Boyutuna Göre Farklılaşma Düzeylerinin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Aile Gelir Düzeyi

Aktif Spor Yapma		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	2824 Lira ve Altı	67	167,96	6702,500	-1,813	,070
	2825 Lira (Asg. Ücr.)	234	146,14	6702,500	-1,813	,070
Aktif Spor Yapma		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	2824 Lira ve Altı	67	287,11	16958,500	-,125	,901
	2826 Lira ve Üstü	511	289,81	16958,500	-,125	,901
Aktif Spor Yapma		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	2825 Lira (Asg. Ücr.)	234	338,39	51687,500	-,2976	,003
	2826 Lira ve Üstü	511	388,85	51687,500	-,2976	,003

P<0,05

Öğrencilerin ailelerinin sahip olduğu 2824 lira ve altı gelir ile 2825 lira (Asgari Ücret) gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğrencilerin ailelerinin sahip olduğu 2824 lira ve altı gelir ile 2826 lira ve üstü gelir arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğrencilerin ailelerinin sahip olduğu 2825 lira gelir düzeyi ile 2826 lira ve üstü gelir düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır. 2826 lira ve üstü gelir düzeyine sahip öğrenciler 2825 lira gelire düzeyine göre daha fazla aktif spor yaptığını söyleyebiliriz.

Tablo 10. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Okul Sporlarına Katılma Durumlarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.

	Okul Sporlarına Katıldınız mı?					
Spora ilgi duyma		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	Evet	445	478,22			
	Hayır	367	319,54	49742,000	-9,600	,000
Sporla Yaşama		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	Evet	445	485,17			
	Hayır	367	311,11	46651,000	-10,548	,000
Aktif spor yapma		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	Evet	445	478,41			
	Hayır	367	319,31	49659,000	-9,637	,000
	P<0,05					

Tablo 10'da öğrencilerin spora yönelik tutum puanlarının okul sporlarına katılım değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı, okul sporlarına katılan öğrencilerin spora yönelik tutum puanlarının, okul sporlarına katılım göstermeyen öğrencilerden spora yönelik tutum ölçeğinin 3 alt boyutunda da (Spora ilgi duyma, sporla yaşama, aktif spor yapma) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 11. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Boş Zamanlarında Spor Yapma Durumlarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Boş Zamanlarınızda Düzenli Spor Yapıyor musunuz?

Spora ilgi duyma		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	Evet	341	515,56			
	Hayır	471	327,54	43116,000	-11,281	,000
Sporla Yaşama		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	Evet	341	532,63			
	Hayır	471	315,19	37296,500	-13,067	,000
Aktif spor yapma		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	Evet	341	547,06			
	Hayır	471	304,74	32376,000	-14,557	,000

P<0,05

Tablo 11'de öğrencilerin spora yönelik tutum puanlarının boş zamanlarında düzenli spor yapma değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı, boş zamanlarında düzenli olarak spor yapan öğrencilerin spora yönelik tutum puanlarının, boş zamanlarında düzenli olarak spor yapmayan öğrencilerden spora yönelik tutum ölçeğinin 3 alt boyutunda da (Spora ilgi duyma, sporla yaşama, aktif spor yapma) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Ailede Boş Zamanlarında Spor Yapan kişi/kişiler Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.

Ailenizde Boş Zamanlarında Düzenli Spor Yapan Var mı?

Spora ilgi duyma		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	Evet	321	453,53			
	Hayır	489	373,97	63066,500	-4,737	,000
Sporla Yaşama		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	Evet	321	449,95			
	Hayır	489	376,32	64215,500	-4,391	,000
Aktif spor yapma		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	Evet	321	466,08			
	Hayır	489	365,73	56038,500	-5,981	,000

P<0,05

Tablo 12'de öğrencilerin spora yönelik tutum puanlarının ailelerinde boş zamanlarında düzenli spor yapma değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı, ailelerinde boş zamanlarında düzenli olarak spor yapan öğrencilerin spora yönelik tutum puanlarının, ailelerinde boş zamanlarında düzenli olarak spor yapmayan öğrencilerden spora yönelik tutum ölçeğinin 3 alt boyutunda da (Spora ilgi duyma, sporla yaşama, aktif spor yapma) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 13. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Dershaneye gitme Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.

Dershaneye Gidiyor musunuz?

Spora ilgi duyma		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	Evet	166	412,39			
	Hayır	643	403,09	52141,500	-,458	,647
Sporla Yaşama		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	Evet	166	404,99			
	Hayır	643	405,00	53367,500	-,001	1,000
Aktif spor yapma		N	Sıra Ort.	M-U	Z	p
	Evet	166	427,06			
	Hayır	643	399,31	49707,500	-1,367	,172

P<0,05

Tablo 13'de öğrencilerin spora yönelik tutum puanlarının dershaneye gitme değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı, dershaneye giden öğrenciler ile dershaneye gitmeyen öğrencilerin spora yönelik tutumlarında değişiklik göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 14. Spora Yönelik Tutum Ölçeği Alt boyutlarının Tanımlayıcı İstatistikleri

Spora Yönelik Tutum Ölçeği

	N	Minumum	Maksimum	Ortalama	Ss
Spora ilgi duyma	812	1	5	3,36	,731
	N	Minimum.	Maksimum	Ortalama	Ss
Sporla yaşama	812	1	5	3,39	,752
	N	Minumum	Maksimum	Ortalama	Ss
Aktif spor yapma	812	1	5	3,19	,814

Tablo 14'de öğrencilerin spora yönelik tutum ölçeği puanlarının her 3 alt boyutta ortalamanın üzerinde olduğu ve öğrencilerin yüksek düzeyde spora yönelik tutum sergilediği tespit edilmiştir.

7.TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada z kuşağında yer alan 8. sınıf ortaokul öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğu incelenmiştir. Ayrıca cinsiyet, aile gelir durumu, vücut kitle indeksi, boş zamanlarında düzenli spor yapma durumu, ailede düzenli olarak spor yapan kişi/kişiler durumu, okul sporlarında yer alma durumu, dershaneye gitme durumu gibi değişkenlerin ne yönde farklılaştığı araştırılmıştır. Araştırmaya Kâğıthane ilçesinde yer alan 8. sınıf öğrencileri gönüllülük esasına göre alınmış ve kız-erkek toplam 812 öğrenciye spora yönelik tutum ölçeği yüz yüze görüşme yöntemi ile uygulanmıştır.

Yapılan araştırma ile ilgili alan-yazın tarandığında bazı değişkenler ile ilgili doğrudan yapılmış çalışmalar olmaması sonuçların tartışılmasında kısıtlılıklar meydana getirmektedir. Ayrıca alan-yazın içerisinde spora yönelik tutum ölçeği kullanılarak yapılan çalışmalar olmasının yanında beden eğitimi ve spor tutum ölçeği ile de yapılan çalışmalar bulunmaktadır ve bu çalışmalar ölçülen tutum yönünden benzerlik göstermesi sebebiyle çalışmamızda yer almaktadır.

Alan-yazın incelendiğinde çoğunlukla üniversite öğrencileri üzerine yapılan spora yönelik tutum ve beden eğitimi spor tutum çalışmalarının olduğunu görmekteyiz Alp ve Süngü (2016), Geri (2013), Göksel ve ark. (2017), Varol ve ark., (2017).

Araştırmada elde edilen bulgulara göre spora yönelik tutum ölçeğinden elde edilen ortalama puanlar, ortalamanın üzerindedir. Öğrencilerin spora ilgi duyma alt boyutu puan ortalaması: 3,36, sporla yaşama alt boyutu puan ortalaması:3,39 ve aktif spor yapma puan ortalaması: 3,19 olarak tespit edilmiştir. Varol ve ark., (2017) tarafından Bartın ilindeki üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada spora yönelik tutum ölçeği 3 alt boyutunda da benzer şekilde öğrencilerin ortalamanın üzerinde spora yönelik tutum gösterdiği tespit edilmiştir. Spora ilgi duyma alt boyutu: Erkek: 3,66, kız: 3,32; sporla yaşama alt boyutu: Erkek: 3,45 kız:3,26; aktif spor yapma: Erkek: 3,27, kız: 3,02 olarak tespit edilmiştir.

Ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapılan bir başka çalışmada ise Başkonuş (2020), spora yönelik tutum ölçeği ortalama puanını 3,36, spora ilgi duyma alt boyutu ortalama puanını 3,41, sporla yaşama alt boyutu ortalama puanını 3,28, aktif spor yapma alt boyutunu 3,16 olarak tespit etmiştir. Elde edilen bu bulgular öğrencilerin ortalamanın üzerinde spora yönelik olumlu tutum gösterdiğini ifade etmekte ve çalışmamızı desteklemektedir.

Kesgin (2015), ortaokul öğrencileri üzerinde yapmış olduğu beden eğitimi tutum çalışmasında da tutum ortalama puanlarını ortalamanın üstünde tespit etmiştir bu çalışmada yaptığımız çalışmayı destekler nitelikte bir sonuç vermiştir.

Çeşitli örneklem grupları üzerinde yapılan çalışmalarda spora yönelik olumlu bir tutum sergilendiği görülmektedir. Bu sonucun sebebinin özellikle genç olarak nitelendirilen grup üzerinde yapılmış olması, gençlerin spor bilincine sahip olduğu, okullarda yapılan sportif aktivitelerin ve beden eğitimi derslerinin bu grupların ilgisini çekmesi ile açıklayabiliriz.

Yaptığımız araştırmada Kâğıthane ilçesinde yer alan 8. sınıf öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının cinsiyete göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Spora yönelik tutum ölçeğinin her 3 alt boyutunda da erkek öğrenciler kız öğrencilerden daha fazla olumlu tutuma sahiptir. Alan-yazın incelendiğinde yaptığımız çalışmayı destekler nitelikte birçok çalışma bulunmaktadır.

Göktaş (2019), spor lisesi öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada spora yönelik tutumun, cinsiyete göre farklılaştığını ve erkek öğrencilerin, kız öğrencilerden daha fazla spora yönelik olumlu tutum gösterdiğini ayrıca spora yönelik tutum ölçeğinin 3 alt boyutunda da benzer sonuçların elde edildiği tespit etmiştir.

Yıldırım ve ark. (2018), Yıldız ve ark. (2017), Türkmen ve ark. (2016), Varol ve ark. (2017) gibi çalışmalarda da spora yönelik tutumun farklılaştığı ve spora yönelik tutum ölçeğinin her 3 alt boyutunda da erkek öğrencilerin, kız öğrencilerden daha fazla olumlu tutuma sahip olduğu tespit edilmiştir.

Cinsiyete göre beden eğitimi ve spora yönelik tutumun incelendiği bazı çalışmalarda da erkek öğrencilerin, kız öğrencilerden daha fazla olumlu yönde tutum sergilediği tespit edilmiştir. Örneğin; Çelik ve Pulur (2011), ortaokul öğrencileri üzerinde yapmış olduğu beden eğitimi ve spor tutum ölçeği çalışmasında cinsiyet değişkeni yönünden erkek öğrencilerin, kız öğrencilerden daha fazla olumlu tutum sergilediğini çalışmamız ile benzer bir şekilde tespit etmiştir. Benzer şekilde bulgular Güllü ve ark. (2009), Karaman (2019), Kangalgil ve ark. (2006) tarafından erkek öğrencilerin, kız öğrencilerden daha fazla olumlu tutum içerisinde olduğu şeklinde tespit edilmiştir.

Yaptığımız çalışma ve benzerlerinin elde ettiği bulguların aksine cinsiyet yönünden farklılaşma olmadığını tespit eden çalışmalara da literatürde rastlanılmıştır. Örneğin; Göksel ve Caz (2016), Anadolu lisesi öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışma da erkek ve kız öğrencilerin spora yönelik tutumlarının farklılaşmadığını tespit etmiştir. Elde edilen sonucun örneklem grubunun bilinçli, sorumluluklarını bilen öz denetim ve disipline sahip, başarılı Anadolu lisesi öğrencilerinden oluşması ile açıklanması mümkündür. Göksel ve ark (2016), Büyükdemir ve ark.(2018), Keskin (2015), Karavelioğlu (2017), Baskonuş (2020) gibi çalışmalarda da cinsiyete göre bir farklılaşma tespit edilememiştir.

Çalışmamızda elde edilen bulgularda spora yönelik tutumun cinsiyete göre farklılaşması ve erkek öğrencilerin, kız öğrencilerden daha fazla spora yönelik olumlu tutum içerisinde olması bu çalışma grubunda yer alan öğrencilerin sosyo-ekonomik durum, velilerin spora bakış açısı, okullarda var olan sportif imkanlar, daha çok erkeklerin yer aldığı futbol branşı dışında spor branşlarının çevrede yer almaması vb. etkenlerle açıklanabilir.

Yaptığımız çalışma neticesinde ortaya koyduğumuz H1 hipotezi, elde ettiğimiz sonuçlar ile desteklenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre; aile gelir düzeyi değişkeni incelendiğinde öğrencilerin ailelerinin sahip olduğu gelir durumu şu şekildedir: 2824 lira ve altı gelir düzeyi 67 aile

ve %8,3; 2825 lira (Asgari Ücret) gelir düzeyi 234 aile ve %28,8; 2826 lira ve üstü gelir düzeyi 511 aile ve %62,9 olarak tespit edilmiştir.

Aile gelir düzeyine göre spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları sonuçları incelendiğinde; aile gelir düzeyi değişkeninin 3 kategorisi ile spora ilgi duyma alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılaşma vardır. Aile gelir düzeyinin 3 kategorisi ile sporla yaşama alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma yoktur. Aile gelir düzeyi 3 kategorisi ile aktif spor yapma alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık vardır.

İlgili alan yazın incelendiğinde Yıldırım ve Ilgar (2018), lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada aile gelirlerini 4 kategoriye ayırmış ve aile gelir düzeyi arttıkça spora yönelik tutumun azaldığı ilginin spor dışındaki uğraşlara yöneldiğini tespit etmiştir. Yıldız ve ark. (2017), Türkmen ve ark. (2016) ve Uğurlu (2012)'nin yapmış olduğu çalışmalarda ise aile gelir düzeyi ile spora yönelik tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Yapmış olduğumuz çalışmada ise bu çalışmalardan farklı olarak spora ilgi duyma ve aktif spor yapma alt boyutlarında aile gelir düzeyi açısından anlamlı bir farklılık tespit edilirken sporla yaşama alt boyutunda ise bu çalışmaları destekler nitelikte anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Benzer şekilde Atalay ve ark. (2015) ve Keskin (2015)'in ortaokul öğrencileri üzerinde yapmış olduğu beden eğitimi ve spor tutum çalışmasında gelir düzeyinin spora yönelik tutumda anlamlı bir fark oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Yaptığımız çalışmada oluşturduğumuz H3 hipotezi, yapılan analizler sonucunda kısmen desteklenmiştir. Yani aile gelir düzeyinin 3 kategorisi ile spora yönelik tutum ölçeği alt boyutlarından spora yönelik ilgi duyma ve aktif spor yapma alt boyutları ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır sonucu ortaya konan H3 hipotezini destekler nitelikte bir sonuç ortaya koymuştur.

Aile gelir düzeyinin, ailelerinin çocuklarına sağlayacağı sportif imkanları çeşitlendirmesi, sosyo-ekonomik düzeyin artması ile spora yönlendirmenin de daha yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Çalışmamızda yer alan örneklem grubunda aile gelir

düzeyinin spora ilgi duyma ve aktif spor yapma boyutlarında yüksek olması gelirin bu boyutlarda ön plana çıktığının fakat sporla yaşama alt boyutunda ise bu grubun sporu yaşamının geneline yaymasının geçim ile ilgili parametrelere bağlı olduğunu göstermektedir.

Boş zamanlarınızda düzenli spor yapıyor musunuz? Sorusuna verilen cevaplar için elde edilen bulgulara göre; bu soruya öğrencilerin 341'i %42' si evet, 471'i %58'i hayır cevabını vermiştir. Boş zamanlarında düzenli olarak spor yapma durumu değişkenine göre spora yönelik tutumu incelediğimizde düzenli spor yapan öğrenciler ile spora yönelik tutum ölçeği her üç alt boyutu arasında istatistiksel anlamda farklılık vardır ($p<0,05$). yani spor yapan öğrencilerin, yapmayan öğrencilere göre spora yönelik tutum puanları anlamlı düzeyde yüksektir.

Alan-yazını incelediğimizde keskin (2015)'in ortaokul öğrencileri üzerinde yapmış olduğu beden eğitimi ve spor tutum çalışmasında spora katılım ile beden eğitimi ve spor dersine karşı olumlu tutum geliştirme arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardır ($p<0,05$). spor yapan öğrencilerin spor yapmayan öğrencilerden tutum puanının anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir bu durum çalışmamızın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Çalışmamız için oluşturduğumuz H5 hipotezi, elde ettiğimiz sonuçlar tarafından desteklenmiştir.

Karavelioğlu (2017)'nin ortaokul öğrencileri üzerinde yapmış olduğu beden eğitimi ve spor tutum çalışmasında ise spora katılım ile beden eğitimi ve spora karşı tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Bu sonuç yaptığımız çalışmanın tam aksi bir bulgu ortaya çıkarmıştır. Bu durumun örneklem gruplarındaki farklılaşmadan kaynaklandığı düşünülmektedir. Akandere ve ark. (2010)'un lise öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada ise boş zamanlarında spor yapma durumu ile spora yönelik tutum arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Farklı bir örneklem grubuyla yapılan bu çalışma, yaptığımız çalışma ile elde edilen bulgular yönünden paralellik göstermektedir. Güllü ve ark (2007), yine ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapmış olduğu beden eğitimi ve spor tutum ile spor yapma durumu arasındaki durumu inceleyen çalışmada, spor yapan öğrencilerin beden eğitimi ve spor

dersine yönelikte olumlu tutum içerisinde olduğunu tespit etmiştir. Bu bulguyla paralel olarak Chung ve Philips (2004), yapmış oldukları çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin spor yapma durumu ile beden eğitimi ve spor tutumu arasında anlamlı bir farklılık tespit etmiştir. Kangalgil ve ark. (2006), Çelik ve Pulur (2011) ve Baskonuş (2020) de benzer sonuçları bulmuşlardır.

Spora aktif katılan, düzenli spor yapan öğrencilerin, spora yönelik olumlu bir tutum içerisinde olması beklenen bir durumdur. Çünkü spor hayatının içinde olmak başlı başına spora ilginin, sporla yaşamanın ve aktif spor yapmanın doğal bir sonucudur.

Elde edilen bulgulara göre; okul sporlarına katıldınız mı? Sorusuna verilen cevapların %54,8 445 öğrenci evet, %45,2 367 öğrenci hayır cevabı vermiştir. Yapılan analizler sonucunda okul sporuna katılım durumu değişkeni ile spora yönelik tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Yani okul sporlarına katılan öğrencilerin spora yönelik tutum ölçeğinin her 3 alt boyutunda olumlu tutum içerisinde olduğu ifade edilebilir. Çalışmamızda oluşturduğumuz H4 hipotezi, elde ettiğimiz analiz sonuçları neticesinde desteklenmektedir.

Alan-yazın incelendiğinde Yanık ve Çamlıyer (2015) tarafından ortaöğretim 9. Sınıf öğrencileri üzerinde yapılan beden eğitimi ve spor tutum çalışmasında beden eğitimi ve spora ilişkin tutum ortalamalarının okul sporlarına katılım değişkenine göre analiz edildiğinde okul sporlarına katılım durumları ile beden eğitimi ve spor tutumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu çalışma, yaptığımız çalışmayı destekler nitelikte bulgular bulmuştur. Yani okul sporlarına katılan öğrencilerin spora yönelikte daha fazla olumlu tutum içerisinde olduğunu ifade edebiliriz.

Karavelioğlu (2017) tarafından Kütahya ili merkez ortaokulları öğrencileri üzerinde yapılan beden eğitimi ve spor tutum çalışmasında okul sporlarına katılım değişkeni ile beden eğitimi ve spor tutumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu çalışmada yine çalışmamızı destekler niteliktedir.

Keskin (2015), Kazanoğlu (2019), Kangalgil ve ark. (2006) yaptıkları çalışmalarda okul sporlarına katılan öğrencilerin, okul sporlarına katılmayan öğrencilere göre spora yönelik daha fazla olumlu tutum içerisinde olduğunu tespit etmiştir.

Okul sporlarında yer alan öğrencilerin liderlik, okul iklimi, beden eğitimi dersine olan ilgileri ve kurdukları bağ açısından diğer öğrencilere göre daha önde olmaları sebebiyle spora yönelik ilgilerinin de daha olumlu olduğunu ifade edebiliriz. Ayrıca ekip olma, öğretmenle bağ kurma, kazanılan başarıları sahiplenme ve yüksek özgüvende beden eğitimi ve spora daha fazla ilgi göstermelerini sağlayabilir. Sonuç olarak okul sporlarına katılmanın doğal bir sonucu olarak spora yönelikte olumlu tutum gösterdiklerini belirtebiliriz.

Elde edilen bulgulara göre; ailenizde boş zamanlarında düzenli olarak spor yapan kişi/kişiler var mı? Sorusuna verilen cevapların %39,5 ‘u 321 kişi evet, %60,2’si 489 kişi hayır cevabını vermiştir. Yapılan analizler sonucunda aile spor yapma durumu değişkeni ile spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları arasında istatistiksel anlamda farklılık vardır ($p<0,05$). yani ailesinde spor yapan birey/bireyler olan öğrenciler, ailesinde spor yapan birey/bireyler, olmayan öğrencilere göre daha fazla spora yönelik olumlu tutum göstermektedir. Çalışmamızda oluşturduğumuz H6 hipotezi, elde ettiğimiz analiz sonuçları ile desteklenmektedir.

Alan-yazın incelendiğinde Keskin (2015) tarafından Sakarya ilindeki ortaokul öğrencileri üzerinde yapılan beden eğitimi ve spor tutum çalışmasında öğrencilerin babalarının spor yapma durumu ile beden eğitimi ve spor tutumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Yani ailede spor yapan bireylerin olduğu ailede yer alan ortaokul öğrencilerinin, ailede spor yapan bireylerin olmadığı öğrencilere göre spora yönelik daha olumlu bir tutum içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular çalışmamızı destekler niteliktedir.

Hergüner (1991), yapmış olduğu çalışmada annelerin çocuğun yaşamlarında, yönlendirilmelerinde önemli bir paya sahip olduğu, spor ve spor yapma konusunda bilinçli olan annelerin, çocuklarını spora yönlendirmede başarılı olduğunu belirtmiştir.

Çelik ve pulur (2011) ise ailesinde spor yapan bireyler olan öğrencilerin beden eğitimi ve spora yönelik tutumlarının olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Yıldırım ve Ilgar (2018) tarafından lise öğrencilerinin spora yönelik tutumlarını inceleyen bir çalışmada ailesinde spor yapan bireyler olan öğrencilerin, ailesinde spor yapan bireyler olmayan öğrencilerden daha fazla spora yönelik olumlu tutum sergilediği tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmada ailesinde spor yapan kişi sayısı, spor yapmayan kişi sayısından oldukça düşüktür. Bunun sebebi toplumumuzda spor bilincinin ve spor yapma alışkanlığının yeterince kazanılamaması ile açıklanabilir. Fakat ailesinde spor yapan bireylerin olduğu öğrenciler, spora yönelik ilgi göstermektedir bu tutum sporun bir yaşam tarzı olarak içselleştirilmesi gerektiği olgusuyla açıklanabilir. Aile, okul ve öğrenci üçgeninde yapılan işbirliği, öğrenciyi spora yönlendirmede önemli bir uygulama olduğunu belirtebiliriz.

Elde edilen bulgulara göre çalışmada yer alan öğrencilerin dershaneye gidiyor musunuz? Sorusuna verilen cevapların %20,4'ü 166'sı evet, %79,2'si 643'ü hayır olarak oluşmuştur.

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda dershaneye gitme durumu değişkeni ile spora yönelik tutum ölçeğinin her üç alt boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur ($p<0,05$). Yani dershaneye giden öğrenciler ile dershaneye gitmeyen öğrenciler karşılaştırıldığında bu durumun spora yönelik tutumu etkilemediği tespit edilmiştir. Yaptığımız çalışmada oluşturduğumuz H7 hipotezi, analiz sonuçları ile desteklenmemiştir. Dolayısıyla H7 hipotezi reddedilmiştir.

Alan-yazın incelendiğinde Hergüner (2015), sakarya ilinde yer alan ortaokul öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada öğrencilerin dershaneye gitme durumlarına göre beden eğitimi ve spor tutumları incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı çalışmamızdaki sonucu destekler nitelikte tespit edilmiştir.

Öğrencilerin dershaneye gitme durumlarının, spora yönelik tutum üzerinde bir etkiye sahip olmaması eğitim sisteminde destekleme ve yetiştirme kursları ile tüm öğrencilerin ek ders alması ve eşit şartlarda olması ile açıklanabilir. Eğitim sistemimimizde sınava yönelik çalışmaların, sportif çalışmalardan daha önemli görülmesi öğrencilerin spora yönelik tutumlarında olumsuz bir duruş sergilemelerine sebep olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle örneklem grubumuzu oluşturan 8. Sınıf öğrencilerinin lgs sınavına hazırlanmaları, aile ve çevre baskısı ile zamanlarının büyük bir çoğunluğunu sınava hazırlığa ayırmalarına neden olmakta bu süreçte öğrencilerin, psikolojik, sosyal ve fiziksel olumsuzluklar ile karşılaşmasını ortaya çıkarmaktadır.

Özellikle sınav döneminde olan öğrencilerin maruz kaldığı olumsuzlukları yok etmenin en önemli aracı olan sporun okul, aile ve öğrenci tarafından önemsenmesi adına bilinçlendirme çalışmaları yapılması artık bir gereklilik olmuş durumdadır.

Elde edilen verilere göre öğrencilerin vücut kitle indeksleri incelendiğinde öğrencilerin %13,7'si 111 kişi zayıf, %72,9'u 592 kişi normal ve %13,4'ü 109 kişi kilolu olarak tespit edilmiştir.

Yapılan analizler neticesinde vücut kitle indeksi değişkeni ile spora yönelik tutum ölçeği alt boyutları karşılaştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; spora yönelik tutum ölçeği alt boyutlarından olan spora ilgi duyma ile vki kategorileri (zayıf, normal, kilolu) arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($p<0,05$). Sporla yaşama ve aktif spor yapma alt boyutları ile vki kategorileri arasında ise anlamlı bir farklılık vardır ($p<0,05$). Yaptığımız çalışmada oluşturduğumuz H2 hipotezi, elde ettiğimiz analiz sonuçları tarafından kısmen desteklenmektedir.

Alan-yazın incelendiğinde Kalfa (2019) tarafından diş hekimliği öğrencileri üzerinde yapılan beden eğitimi ve tutum araştırmasında öğrencilerin vücut kitle indeksi değişkenleri ile beden eğitimi ve spor tutumları incelenmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Yaptığımız çalışmayı kısmen destekler nitelikteki bu çalışmada vücut kitle indeksi değerlerinin spora katılımda bir etkisinin olmadığı ifade edilmiştir.

Özellikle okullarda yapılan beden eğitimi ve spor çalışmalarında çok yönlü sportif dersler yapıldığından öğrenciler kendilerini ifade edebilecekleri etkinlikleri keşfedebilmekte ve fiziksel özelliklerine bağlı kalmaksızın spora yönelik olumlu tutum geliştirdikleri düşünülmektedir.

Öneriler:

1. Yapılan bu çalışma ile 8. Sınıf kız ve erkek öğrencilerin "spora yönelik tutum" durumları tespit edilmiştir.
2. Erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla spora yönelik olumlu tutum geliştirdiği ve bu durumun geleneksel, sosyal ve ailelerin sosyo-ekonomik durumlarından kaynaklandığı öngörülmüştür. Kız öğrencileri spora daha fazla yönlendirmek için ailelerde spor bilincini geliştirecek seminer, kurs vb. etkinlikler düzenlenebilir.
3. Kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha az spora ilgi duymasının bir nedeni olarakta spora ayrılan zamanın ve enerjinin ders başarısını olumsuz etkilediği düşüncesi olduğu öngörülmektedir. Bu durumu engellemek için Millî Eğitim Bakanlığı spora katılımı artıracak uygulamaları ölçme ve değerlendirme içerisinde puanlandırabilir. Spora teşvik edici ödül yönetmeliklerini genişletebilir. Okul rehber öğretmenleri aracılığıyla sporun bedensel, zihinsel ve sosyal gelişim ile beraber ders başarısına olumlu katkısının sunulacağı veli seminerleri düzenlenebilir.
4. Vücut kitle indeksi durumuna göre kilolu ve daha üst kategorilerde bulunan öğrenci ve ailelere danışmanlık yapılabilir.
5. Spor bilincinin geliştirildiği en önemli alan olan beden eğitimi ve spor derslerinin saati ve kapsamı artırılabilir.
6. Beden eğitimi ve spor dersi anaokulu ve ilkokulda zorunlu ders olarak verilebilir ayrıca bu sınıflarda beden eğitimi ve spor dersine beden eğitimi ve spor öğretmeninin girmesi sağlanabilir.

7. Vki değerleri norm değerlerin üstünde olan öğrencilere beslenme ve egzersiz danışmanlığı beden eğitimi ve spor öğretmenleri tarafından verilebilir. Bu programların periyodik takibi sağlanabilir.

8. KAYNAKLAR

Açak M. Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı. Morpa Yayınları, Ankara, 2006, s:55-56

Adatepe E, Gelen NK ve Çiftçi, S. Türk Spor Yönetim Yapısının (Merkez ve Taşra) 1938'den Günümüze İncelenmesi. FOCUSS Spor Yönetimi Araştırmaları Dergisi, 2020, 1(2),18-45.

Aktaş İP ve Mirzeoğlu DE. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Öğrenme Stillerinin Okul Başarılarına ve Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2009, 7(1), 1-8.

Alemdağ S ve Öncü E. Sınıf Öğretmenlerini Adaylarının Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum ve Özyeterlilikleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2014, 14(2), 45-60.

Alp H ve Süngü B. Üniversite Öğrencilerinin Spora Karşı Tutumlarına Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Etkisi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2016, 5(Özel Sayı), 129-136.

Alpaslan A. Ergen Ruh Sağlığı ve Spor. Kocatepe Tıp Dergisi, 2012,13(3), 181-185.

Alpullu A ve Ak O. The effect of sports tourism and recreation sector perception on student career plans. Turkish Journal of Sport and Exercise, 2018, 67-73.

Alpullu A ve Yılgın A. Leisure time management in Marmara university and Kilis 7 aralik university students training in sports sciences. İstanbul: Turkish Journal of Sport and Exercise, 2019.

Altavilla G, Furino F ve Palmo M. The Chıld Hypokınetıc And The Overtraınıng. Sport Science, 2015, 8(1), 72-74.

Altunbay M ve Bıçak N. Türkçe Eğitimi Derslerinde Z Kuşağı Bireylerine Uygun Teknoloji Tabanlı Uygulamaların Kullanımı. ZfWT, 2018, 10(1), 127-142.

Arabacı İ B. İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Yaşamlarında Sporun Anlam ve Önemi. Turkish Journal of Educational Studies, 2017, 4(1), 115-135.

Arslan Y ve Polat S. Eğitim Örgütlerinde Kuşaklar Arası Çatışma Nedenleri ve Başa Çıkma Yaklaşımları. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi, 2016, 01(05), 263-282.

Atabeyoğlu C. Atatürk ve Spor. Kültür Yayınları, Ankara, 1981, s:25-26

Atabeyoğlu C. Atatürk ve Spor. Hisarbank Kültür Yayınları, İstanbul, 1981, s:32-33

Aydın G ve Başol O. X ve Y Kuşağı: Çalışmanın Anlamında Bir Değişme Var mı? Electronic Journal of Vocational Colleges, 2014, 17(1), 1-15.

Aykın AG ve Bilir FP. Hükümet Programları ve Spor Politikaları. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2013, 22(2), 239-254.

Balyan M., ve Balyan, KY, Farklı Sportif Etkinliklerin İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Dersine Yönelik Tutum, Sosyal Beceri ve Özyeterlilik Düzeylerine Etkileri. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2012, 14(2), 196-201.

Başkonuş T. Ortaöğretim Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Kırşehir İli Örneği). Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2020, 6(2), 365-376.

Batmaz HÇ., Devecioğlu S., ve Murathan, T. Türkiye'de Futbolun Kurumsal Değişimi. Spormetre, 2017, 15(2), 47-56.

Bayter M., ve Alaca E. Spor Yöneticiliğinde Bilgi Yönetiminin Önemi. Turkish Studies, 2020, 9(2), 52-62

Bendikova E., ve Dobay B. Physical and Sport Education as a Tool for Development of a Positive Attitude Toward Health and Physical Activity in Adulthood. European Journal of Contemporary Education, 2017, 6(1), 14-21.

Cankalp M. Sporda Yönetim ve Organizasyon. Ocak: Nobel Yayınları, 2005, s:75-77

Canşen E. Türkiye Cumhuriyetinin Spor Politikaları. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2015, 17(1), 33-48.

Chen S., Shyder S., ve Magner, M. The Effects of Sport Participation on Student-Athletes' and Non-Athlete Students' Social Life and Identity. Journal of Issues in Intercollegiate Athletics, 2010, (1)1, 176-193.

Cilliers E. The Challenge of Teaching Generation Z. International Journal of Social Sciences, 2017, 3(1), 188-198.

Cristodoulidis T., Athanasios P., ve Nikolaos D.Motivational climate and attitudes towards exercise in Greek senior high school:A year-long intervention. European Journal of Sport Science, 2001,1(4), 1-12.

Csobanka, Z. The Z Generation. Acta Technologica Dubnicae, 2016, 6(2), 63-76.

Çavuşoğlu B. Spor Yönetimimde Temel Alanlar. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2019, s:45-46

Çelik A., ve Şahin M. Spor ve Çocuk Gelişimi. International Journal of Social Science, 2013, 6(1), 467-478.

Çelik Z., ve Pulur A.Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Ankara: Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, 2011, (1)1, 115-121.

Çetin C., ve Karalar S. X, Y ve Z Kuşağı Öğrencilerin Çok Yönlü ve Sınırsız Kariyer Algıları Üzerine Bir Araştırma. Yönetim Bilimleri Dergisi, 2016, 14(28), 157-197.

Çöllü EF., ve Öztürk YE. Örgütlerde inançlar-tutumlar, tutumların ölçüm yöntemleri uygulama örnekleri ve bu örneklerin değerlendirilmesi. Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi2015, (2), 374-404.

Demir K. Bireylerin Spora Yönelik Tutumları ile Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020, İstanbul, (Danışman:Dr. Öğr. Üyesi: A. Güreş)

Doğar Y. Türk Spor Yönetiminde Ademimerkezileşme Eğilimleri, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor ABD, 1994, (1)1, 1-227.

Doğar Y. Türkiye'de Spor Yönetimi. Malatya: Ofset Yayıncılık, 1997, s:115-117

Donnelly P., ve Coakley J. The use of sport to foster child and youth development and education. Commissioned by Sport for Development and Peace, 2007, (1)1, 7-48.

Donuk B. Spor Yöneticiliği ve İstihdam Alanları. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2005, s:77

Eime RM. A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: informing development of a conceptual model of health through sport. International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity, 2013,(21)1, 1-21.

Eren A., Kızar O., ve Yıldırım E.Spor Kulüplerinde Görev Yapan Yöneticilerin Eğitim Durumları ve Yeterlilikleri. Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, 2016,14(2), 135-143.

Erkal M., Güven Ö., ve Ayan D. Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi. İstanbul: Der Yayınları, 1998, s:80-81

Erturan Öğüt E. E., ve İmamoğlu F. Almanya ve Türkiye'deki Spor Kulüplerinin Karşılaştırmalı Analizi Türkiyedeki Spor Kulüplerinin Yapı ve İşleyişine Yeni Bir Yaklaşım. Spor Bilimleri Dergisi, 2011, 22(2), 54-68.

Filiz K.Sporun Tanımlanması ve Kapsamının Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2002 22(2), 203-211.

Fişek K.Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi-Dünyada ve Türkiyede. Ankara: Basın ve Yayın Yüksekokulu Basımevi, 1980, s:225-228

Fişek K.Türkiye'de Spor Tarihi. Ankara: Gerçek Yayımevi, 1985, s:48

Fişek K Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Dünya'da ve Türkiye'de Spor Yönetimi. Ankara: Bağırgan Yayımevi, 1998, s:78-80

Geri S. Kırgızistandaki Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumları ile Akademik Motivasyonlarının İncelenmesi. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2013, 2(4), 32-46.

Gould , D., ve Nalepa J. Coaching Generation Z Athletes. Journal of Applied Sport Psychology, 2019, 1-17.

Gökdağ M., Türkmen M., ve Akyüz H. Okul Yöneticilerinin Spora Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi(Bartın İli Örneği). International Journal of Contemporary Educational Studies, 2019, 5(2), 200-219.

Gökduman Ç., ve Demir F. Gençlik Ve Spor Bakanlığı'nın Tarihsel Süreç İçerisindeki Değişim Evreleri: İnceleme. Iğdır Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2019, 2(1), 27-35.

Göksel AG., ve Caz Ç.Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2016, 1(1), 1-9.

Göksel AG., Caz Ç., ve Yazıcı ÖF. Farklı Bölümlerdeki Üniversite Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması:Marmara Üniversitesi Örneği. Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 2017, 8(2), 123-134.

Güllü M., ve Güçlü M.Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. e-Journal of New World Sciences Academy, 2019, 4(4), 274-288.

Gümüşgül O., ve Göral M.Milli Eğitim Şuraları Kapsamında Sporun İncelenmesi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2014, 1(1), 14-29.

Gürbüz S., ve Şahin F. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018, s:56

Hergüner G. Çocuğun Spora Yönelmesinde Ailenin Rolü Ve Önemi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1991; 6(1), 87-91.

Heritage C. Sport İn Participation, Canada, 2013.

Hiçyılmaz E.Niçin Kitlesiz Spor Değil? İstanbul: Süreç Yayıncılık, 1984, s:41

Holzweg M.Physical education and school sport in Europe. International Sport Study, 2013; 35(2), 47-56.

Hovemann G., ve Wicker P. Determinants of sport participation in the European Union. European Journal for Sport and Society, 2009; 6(1), 51-59.

İmamoğlu AF. Fonksiyonel açıdan spor yönetiminin anlamı ve önemi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1992; 8(1), 22-32.

İnceoğlu M. Tutum, Algı, İletişim. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2011, s:21-22

İnci H. Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Spora Katkıları ve Spor Politikalarının Karşlaştırılması, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,Yüksek Lisans Tezi, 2011, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. G. Hergüner).

Kalfa M. Diş Hekimliği Fakültesi Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Spormetre, 2019; 1(17), 165-181.

Kangalgil M., Hünük D., ve Demirhan G. İlköğretim, Lise ve Üniversite Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Spor Bilimleri Dergisi, 2006; 17(2), 48-57.

Karakullukçu ÖF. Spor Yönetiminde Son Gelişmeler. Beden Eğitimi ve Spor Dergisi, 2008; (1)1 1-17.

Kazanoğlu İ. Lise Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları ve Özyeterlilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ,Erzurum Atatürk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2019, (Danışman: Doç. Dr. Y. Öztaşyonar).

Kesgin N. Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum ve Özyeterlilk Düzeylerinin İncelenmesi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015, (Danışman: Doç. Dr. E. Öncü).

Keskin Ö ve Küçükkılıç S. Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Sakarya Üniversitesi Eğitim

Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, 2015; 14(1), 93-107.

Keten M. Türkiye'de Spor. Ayyıldız Matbaası, Ankara, 1974, 108-110

Kim Y ve Ross S. The Effect of Sport Video Gaming on Sport Brand Attitude, Attitude Strength, and The Attitude-Behavior Relationship. Journal of Sport Management, 2015; 29(6), 657-67.

Krootee M ve Bucher C. Sport Management. Spor Bilimleri Derneği. 1992.

Lussıer R ve Kimball DC. Applıed Sport Management Skılls. Human Kinetics, Canada, 2020.

Mengütay S. Çocuklarda Hareket Gelişimi ve Spor. Morpa Kültür Yayınları, Ankara, 2006.

Neziroğlu İ ve Yılmaz T. Hükümet Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri. TBMM, Ankara, 2013.

Öksüz N. Spor Yöneticilerinin İletişim Becerileri ile Öz-etkililik-Yeterlilik Düzeylerinin Değerlendirilmesi. (P. D. Ekenci, Dü.) İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2018; 1-70.

Özdoğru A. Çocuk ve Ergenlerin Okul Dışı Zamanlarda Spor Aktivitelerine Katılımı. Spor ve Performans Arştırmaları Dergisi, 9(2), 86-101.

Özsoy S, Göral K ve Tabuk ME. Tarihsel Gelişim Sürecinde Türk Spor Yönetimini Oluşturan Örgütlerin Amaç, Yapı ve Boyutları Bakımından Karşılaştırılması. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2014;16(2), 9-31.

Özyürek A, Özkan İ, Begde Z ve Yavuz F. Okul Öncesi Dönemde Beden Eğitimi ve Spor. International Journal of Science Culture and Sport, 2015; 8(3), 479-488.

Pritchard M ve Funk D. The Formation and Effect of Attitude İmportance İn Profesional Sport. European Journal of Marketing, 2008; 44(7), 1017-1036.

Richman E ve Shaffer D. How Might Sport Participation Influence the Self-Esteem of Adolescent Females. (C. University, Dü.) American Psychological Association, 2000; 24(35), 189-199.

Rowe N. Driving Up Participation: The Challenge For Sport. Head of Strategy Research and Planning, Londra, 2004.

Sayım F. Sosyal Bilimlerde Araştırma ve Tez Yazım Yöntemleri. Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.

Serarslan Z. Spor Yönetimi ve Örnek Olay Analizi. Morpa Yayınları, İstanbul, 2006.

Singh RKC, DK. Attitude of Higher Secondary Level student towards Games and Sports. International Jaurnal of Physical Education, Fitness and Sports 2013; (12), 80-85.

Sunay H. Spor Yöneticilerinin Nitelikleri ve Eğitimi. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1998; 3(1), 59-68.

Şahin M ve Koruç Z. Çocuk ve Spor. R. Weinberg ve D. Gould içinde, Foundatıons Of Sport And Exercıse Psychology. Nobel Yayıncılık, Ankara, 2015; s: 529-553

Şentürk Hİ. Spora Yönelik Tutum Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerliliği ve Güvenirliği. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2014; 10.

Talimciler A. Sporun Sosyolojisi Sosyolojinin Sporu. Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 2010.

Taş Y, Demirdöğmez M ve Küçükoğlu M. Geleceğimiz Olan Z Kuşağının Çalışma Hayatına Muhtemel Etkileri. Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 2017; 7(13), 1033-1048.

Tokatlıoğlu AE. Biyopolitika Kavramı İçerisinde BTGM Kanunu. (İ. Aktütün, Dü.) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyasal Bilimler ve Uluslarrası İlişkiler ABD, 2020; 1-265.

Turkay H ve Aydın D. Bir İnceleme; Tarihsel Süreç İçerisinde Türk Spor Örgütlenmesi. Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi, 2017; 16(1), 179-189.

Türkmen A ve Eroğlu Y. Sport Administration Evaluation in Turkey: Views of Sports Managers. Beden Eğitimi ve Spor Araştırmaları Dergisi, 2018; 10(1), 50-61.

Varol R, Varol S ve Türkmen M. Bartın Üniversitesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Spora Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. International Journal of Cultural and Social Studies, 2017; 316-329.

Yanık M ve Çamlıyer H. Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları İle Okula Yabancılaşma Düzeylerinin İncelenmesi. Uluslararası Spor, Egzersiz ve Antrenman Bilimi Dergisi. 2015; 1(1), 9-19.

Yaşartürk F, Akyüz H ve Gönülateş S. The Investigation of the Relationship between University Students' Levels of Life Quality and Leisure Satisfaction. Universal Journal of Educational Research. 2019; (7), 739-745.

Yetim A. Sporun Sosyal Görünümü. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2000; 1(1), 63-72.

Yetim A. Sosyoloji ve Spor. MORPA kültür yayınları, İstanbul, 2006.

Yücel AS, Atalay A ve Korkmaz M. Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Spor Hizmetleri (Cilt 1). Nobel Yayınları, Ankara, 2016.

Yücel A, Atalay A ve Korkmaz M. Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Spor Hizmetleri. Nobel, İstanbul, 2016, s:74-75

Zorba E. Herkes İçin Spor. Morpa Yayınları, İstanbul, 2006, s:65-66

EKLER

EK-1 Anket Formları

SPORA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Değerli katılımcı,
Spora yönelik tutum ölçeği bireyin, spor ile olan ilişkisini, spora ne kadar önem verdiğini ve sporun hayatındaki yerini öğrenebilmek amacı için hazırlanmıştır. Ankette kullanılan ifadeler hakkındaki tutumlarınızı, her ifadenin karşısında yer alan ve en üst sütunda belirtilen uygunluk durumunuzu bildiren kutucuğa işaretleyiniz. Verdiğiniz cevaplar saklı tutularak akademik çalışmalar dışında hiçbir şekilde kullanılmayacaktır. Anketimize zaman ayırarak, verdiğiniz samimi cevaplar için şimdiden teşekkür ederim. Sporla kalın…

1	2	3	4	5
Asla Katılmıyorum	**Katılmıyorum**	**Kararsızım**	**Katılıyorum**	**Tamamen Katılıyorum**

1.Evim okula/işyerine çok uzak değil ise yürüyüşü/bisikleti tercih ederim.	1	2	3	4	5
2.Sporu manevi olduğu kadar maddi kazanç için de yaparım.	1	2	3	4	5
3.Spor yapmadığım günler kendimi ruhen eksik hissederim.	1	2	3	4	5
4.Sporun fiziksel, fizyolojik ve psikolojik faydaları olduğuna inanırım.	1	2	3	4	5
5.Spor faaliyetlerine zorlama olmadan gönülden katılırım.	1	2	3	4	5
6.Okul takımlarında her zaman yer almak ister(d)im.	1	2	3	4	5
7.Spordaki başarımın en az derslerdeki başarım kadar olmasını isterim.	1	2	3	4	5
8.Spor ağırlıklı yayın yapan televizyon kanallarını tercih ederim.	1	2	3	4	5
9.Sadece tek bir branşa değil birden çok spor branşına ilgi duyarım.	1	2	3	4	5
10.Haftada en az bir gün fiziksel aktivite (spor) yaparım.	1	2	3	4	5
11.Yaz aylarında günlerimi spor yaparak geçiririm.	1	2	3	4	5
12.Diğer arkadaşlarımı da spor yapmaya teşvik ederim.	1	2	3	4	5
13.Sportif başarının getirdiği sosyal statü beni gururlandırır.	1	2	3	4	5
14.Büyük spor organizasyonlarını (olimpiyat, vb.) keyifle takip ederim.	1	2	3	4	5
15.Spor yapmak için ille de yanımda birinin olması gerekmez.	1	2	3	4	5
16.Yaptığım sporu elit (milli) sporcu olarak yapmayı hep hayal etmişimdir.	1	2	3	4	5
17.Spor faaliyetlerine, uzman kişiler yönetmese de katılımcı olurum.	1	2	3	4	5
18.Sporu hayattan zevk alma amacı olarak görürüm.	1	2	3	4	5
19.Sporun zararlı alışkanlıklardan uzak durmamda etkisi vardır.	1	2	3	4	5
20.Branşımın en iyi sporcularını kendime rol model alırım.	1	2	3	4	5
21.Evden dışarı çıkamadığım zamanlarda ev şartlarında aktivite yaparım.	1	2	3	4	5
22.Boş zamanlarımı spor ile değerlendiririm.	1	2	3	4	5
23.Katılımcı ol(a)madığım spor dallarını da izlemekten keyif alırım.	1	2	3	4	5
24.Spor ortamında kişiliğimin daha da gelişeceğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
25.En sağlam dostlukların spor ortamında doğduğuna inanırım.	1	2	3	4	5